

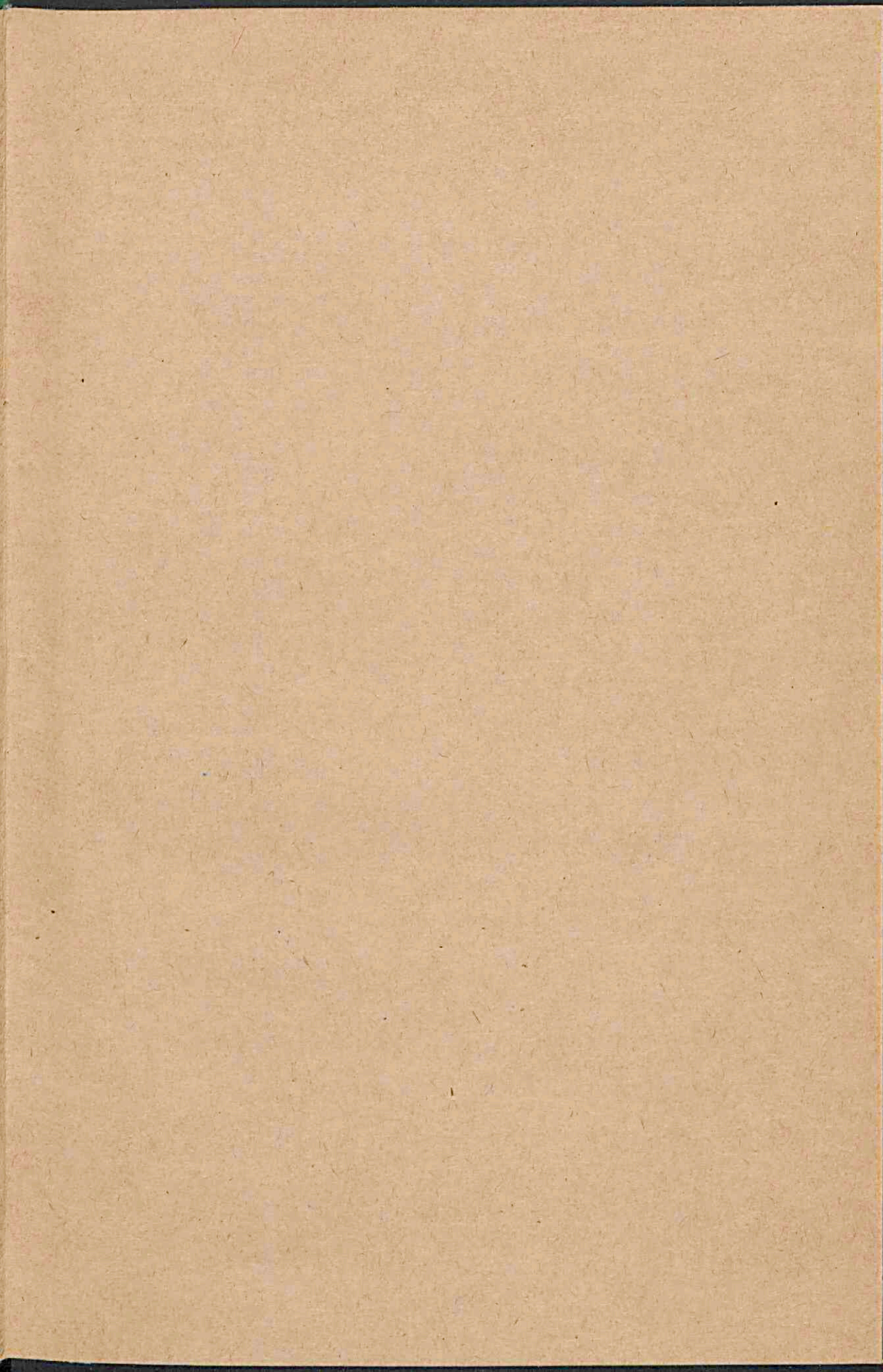
De praerogatieven der Kroon

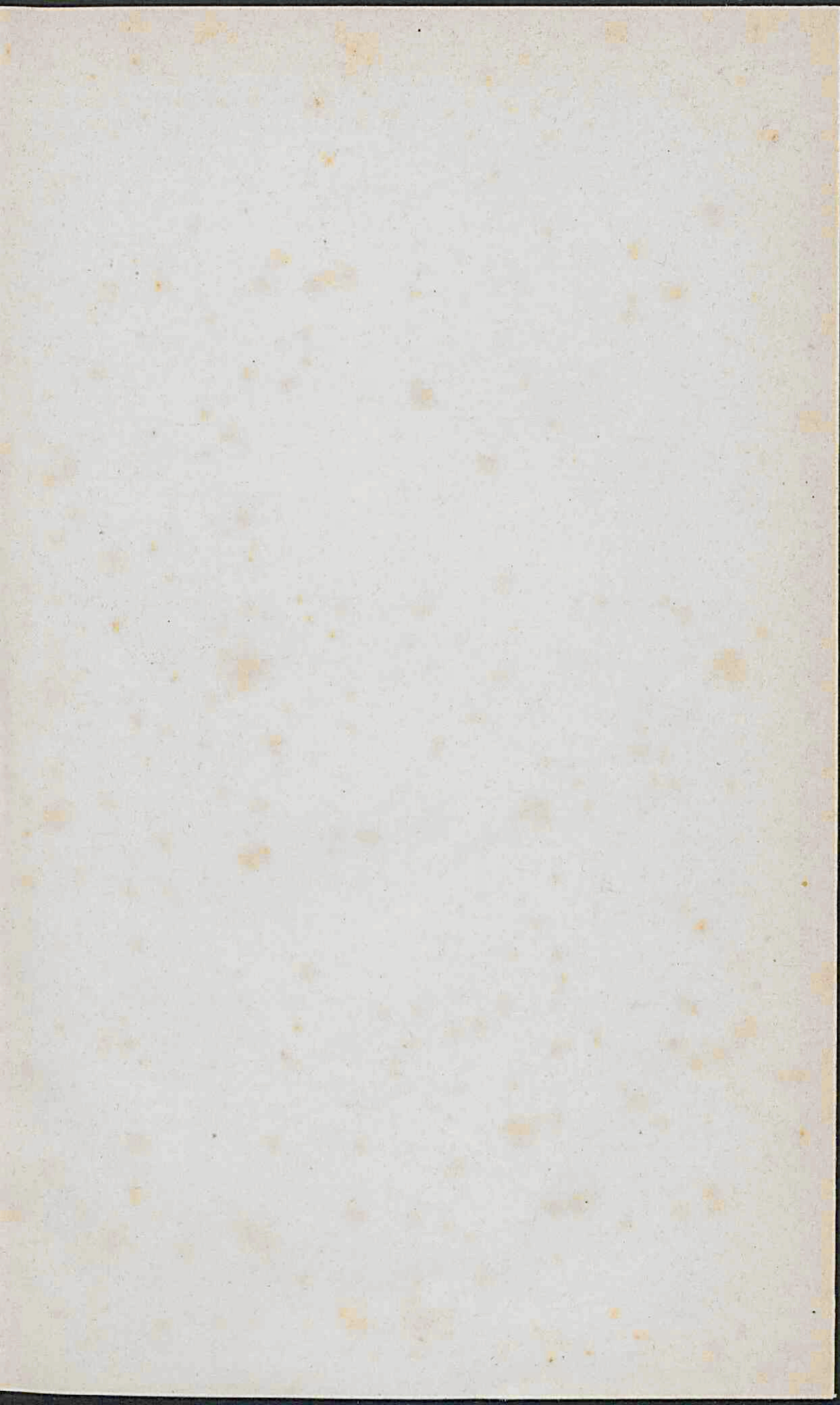
<https://hdl.handle.net/1874/243582>

DE PRAEROGATIEVEN DER KROON.

PROEFSCHRIFT

VAN

DE PRAEROGATIEVEN DER KROON.

THE PLANTATION

CHAPTER I

THE PLANTATION

THE PLANTATION

THE PLANTATION

THE PLANTATION

Dis 11 Dec. 1878

DE PRAEROGATIEVEN DER KROON.

PROEFSCHRIFT

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

MR. J. A. FRUIN,

GEWOON HOOGLEERAAR IN DE RECHTSGELEERDHEID,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT

OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN HET ROMEINSCH EN HEDENDAAGSCHE RECHT,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

TE VERDEDIGEN

op VRIJDAG den 20 DECEMBER 1878, des namiddags ten een ure,

DOOR

Jacob Dirk Carel van Heeckeren van Kell,

GEBOREN TE ANGERLO.

UTRECHT

J. DE KRUYFF.

1878.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PROFESSOR

WILLIAM A. F. R. U. N.

CHICAGO, ILLINOIS

DECEMBER 10, 1900

TO THE EDITOR

SIR,

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 8th inst.

in relation to the

above mentioned matter.

I am, Sir, very respectfully,

Yours very truly,

WILLIAM A. F. R. U. N.

CHICAGO

WILLIAM A. F. R. U. N.

1900

AAN MIJN VADER.

§ I.

.....„het koninklijk praerogatief, dat een even heilig en kostbaar palladium is, als de handhaving van de redelijke regten der Natie en het aandeel, dat aan haar toekomt in de regeling van de dierbaarste belangen van den Staat.”

G. A. G. P. VAN DER CAPELLEN (Sept. 1841).

De praerogatieven der Kroon zijn de kenteekenen der Vorstelijke macht, hoe verder zij zich uitstrekken, des te machtiger is een Vorst. Maar zijn deze te veel omvattend, men staat aan willekeur bloot; en toch mogen zij geenszins te veel beperkt zijn, daar dit alsdan een valsche toestand doet geboren worden. Loffelijk is daarom de taak der ontwerpers van hedendaagsche Constitutiën geweest, de rechten van Vorst en Natie zoodanig te verdeelen, dat er een door de Staatsmachten getemperde regeeringsvorm uit ontstond. Hetzij in monarchie, hetzij in

republiek of in welken anderen regeeringsvorm ook, de persoon, wien de regeering is toevertrouwd, moet om te kunnen regeeren, daartoe de macht bezitten.

Alhoewel de Stadhouders onzer vroegere republiek niet bepaaldelijk tot de regeering dezer landen geroepen waren, maar hun vooral de zaken betreffende het leger opgedragen waren, bezaten ook zij praerogatieven ¹⁾. Nochtans zijn deze wel te onderscheiden van die eens Konings, daar deze het hoofd van den Staat is, terwijl de Stadhouder slechts eerste ambtenaar was.

Het Stadhouderschap was erfelijk geworden, maar daar het een ambt was, stond het den Staten van het een of ander gewest, behoudens de naleving der bedingen van de Unie van Utrecht, vrij, den werkkring daarvan naar welgevallen te bepalen.

Hiervan ook, dat de meeste Stadhouderlijke praec-

¹⁾ V. DE SPIEGEL en zijne tijdgenooten. II^{de} deel. Pag. 453.
„Het is Uwe K. H. bekend dat Z. H. verscheiden praerogatieven exerceert, die niet erfelijk zijn, noch onafscheidbaar van het Erfstadhouderschap: indien nu de ongenoegens blijven voortduren, en Z. H. ondertusschen iets menschelijks overkwam, is het geenszins te verwachten dat de volgende Heeren Stadhouders ligtelijk zouden verkrijgen het gene van de delatie der regenten enkel afhangt.”

Brief van V. D. SPIEGEL aan de Prinses WILHELMINE.

rogatieven wisselvallige genaamd werden ¹⁾. Tot de voornaamste dier rechten mochten gerekend worden:

't recht in de ridderschap van alle Provinciën en in Zeeland het eerste lid van Staat alleen te repraesenteeren;

het disponeeren over de patenten te Water en te Lande;

de begeving der militaire Commissiën en dispositie over de Generaals-tractementen ;

het Opperbewindhebberschap van de O.-I. Compagnie.

Dat men ook toenmaals overtuigd was van de noodzakelijkheid dezer rechten, leert ons v. DE SPIEGEL, als hij zegt: „dat het Erfstadhouderschap zonder praerogatieven, slechts eene schaduw is” ²⁾.

¹⁾ In de Grondw. herstelling van het Nederlandsche Staatswezen (1785) spreekt men van groote praerogatieven, welke aan het Stadhouderschap zouden mogen overgelaten worden, b.v.: het recht de rechters die zich aan zwakheid of omkoopung schuldig maken in toom te houden; het aanstellen der ambtenaren in verband met zijne waardigheid als opperhoofd der rechtbanken, legers en vlooten, en voornamelijk de electie van vlagofficieren, welke hem betwist werd. De Stadhouder zoude overeenkomstig den inhoud van zijne instructie de opziender en beschermer der algemeene vrijheid kunnen worden.

²⁾ Vergel. Mr. L. P. v. DE SPIEGEL en zijne tijdgenooten. Deel II. Pag. 93.

Vrij algemeen werd derhalve gewenscht, die rechten eens voor altijd vast te stellen ¹⁾, daar anders bij iedere verandering van Stadhouder, de vraag, hoe ver en hoe wijd zich deszelfs rechten mochten uitstrekken, tot hevigen woordenstrijd aanleiding zoude kunnen geven.

Doch sprak men in de dagen der Republiek van essentiële praerogatieven des Stadhouders, veel

1) v. DE SPIEGEL en zijn tijdgenooten. II^{de} deel, pag. 413: „De vraag is derhalve of het niet meer dan tijd wordt de tegenwoordige verwarringen het voedsel af te snijden en te trachten het Erfstadhouderschap op vaste gronden te stellen? dit kan zekerlijk niet geschieden, zonder sacrifices van den kant van Z. H.; maar (zoo mij niet alles bedriegt) zullen die sacrifices niet te compareren zijn bij het genoegen dat Z. H. zoude smaken, van zijne waardigheden op een onbetwisten voet te bezitten, en dezelve zuiver van alle aanspraak in zijn Huis te maken. en Pag. 499: Concept antwoord van den Prins Erfstadhouder aan de Staten van Holland ter zake van het commendo te 's Hage o. a. „Wij hebben — zonder eenige achterhouding te kennen gegeven dat wij niets zoo vieriglijk wenschten, dan het wettig gezag aan ons opgedragen en toevertrouwd, te doen dienen tot bevordering van de vrijheid, vrede, voorspoed en welvaart van het Vaderland; dat wij ten hoogsten afkeerig zijn, om dat gezag buiten deszelfs wettige palen uit te breiden, en niets anders verlangen dan in het ongestoord bezit gelaten te worden van de voorrechten en praeëminentien aan onze waardigheden verknocht, en van welker exercitie de Erfstadhouder, behoudens het algemeen belang, niet kan worden ontzet.”

noodwendiger nog zijn, waar een constitutioneel Koningschap bestaat, Koninklijke praerogatieven; niet alleen als de bloote uiterlijke kenteekenen der Koninklijke macht, maar als het noodzakelijk gevolg van het Koningschap zelve, waardoor de Koninklijke macht uitgeoefend wordt. Eene eigenlijke definitie der Koninklijke macht geeft onze Grondwet niet, doch, de in de 6de afd., hoofdstuk 2, G.W. art. 53 tot 70 incl. opgesomde rechten des Konings, omschrijven haar genoegzaam ¹⁾. Men mag niet veronderstellen, dat tengevolge der zoogenaamde Plenitudo Majestatis, behalve de in die artikels genoemde rechten, de Koning nog andere bezit, waar de Grondwet van zwijgt; ware zulks het geval, de Grondwet zoude alsdan niet, zooals nu geschied is, de rechten welke hem toekomen, opgeteld hebben, maar veel eenvoudiger en duidelijker slechts degene, welke hij niet uitoefenen mag.

De Koninklijke macht is volgens ons Constitutioneel Staatsrecht niet de hoogste en eenige macht in den Staat, wanneer men hierdoor verstaat, dat zij alleen naar goedvinden wetten maakt en alle

1) Vergel. *Themis* 1844. De macht des Konings naar de Grondwet, door Mr. A. DE PINTO.

Staatsaangelegenheden regelt, maar wel de hoogste in zooverre zij de eerste in den Staat zijnde, met de Nationale Vertegenwoordiging samen 's lands wetten tot stand brengt en bovendien nog andere rechten bezit, in de G.W. gewaarborgd, welke het kenmerk van het Koningschap zijn.

SIR WILLIAM BLACKSTONE noemt de praerogatieven der Kroon, die rechten, welke boven en behalve diegene, welke hij gemeen heeft met zijne onderdanen, den Koning toekomen ¹⁾. (Etymologisch ontleed van „prae” en „rogo”, iets dat boven en behalve andere geëischt wordt). Merkwaardig is echter de vroegere definitie van ULRIC HUBER, die de verheffing van WILLEM III op den Britschen troon beleefd heeft: „Vocantur et regalia voce latius sumpta et alicubi praerogativae Regiae in Anglia; quatenus ea voce quaelibet jura praecipua et excellentia significantur, dictae a jure primae classis Romanae, quae cum sola plures haberet centurias et suffragia quam reliquae pariter omnes

¹⁾ Vergelijk de *Aanteekeningen van een Staatsman* (Mr. C. T. ELOUT) *betrekkel. de opdragt der Souvereiniteit in 1813, medegedeeld in een schrijven* (van Jhr. Mr. P. J. ELOUT VAN SOETERWOUDE) aan Mr. G. GROEN VAN PRINSTERER. ('s Gravenhage 1850.

prius rogata, consentiens legem caeteris quodammodo praescribebat ¹⁾.”

De Souvereiniteit der Nederlanden werd in 1813 den Prins van Oranje aangeboden ²⁾, nadat ons

1) De jure civitatis L. I, Sect. III, Cap. VI, pag. 83, edit. III. De juribus majestatis majoribus. Franequ. 1694).

2) Het verband tusschen de herinneringen van het Erfstadhouderschap in 1813 en de opdracht der Souvereiniteit aan WILLEM I, is met treffende waarheid aangewezen door den oud-ambassadeur en minister H. VAN ZUYLEN VAN NIEVELT in het in 1850 in het licht gegeven geschrift ten titel voerende: Herinneringen van een' Staatsman betrekkelijk de verheffing van WILLEM I tot Souverein Vorst der Vereenigde Nederlanden; etc. medegedeeld door Mr. G. W. VREEDE, bldz. 10. o. a.:

„Wij bezitten een' Vorst, wiens wettige Erfstadhouderlijke werkring is uitgebreid en verbreed geworden, met medewerking der gegoedsten en vroedsten in den lande, en met bewilliging van den vorst zelve. Men toetse alzoo de macht van den Koning aan de bepalingen der Grondwet. Dit in het oog houdende, hecht Schrijver groote waarde aan het: *„Is en blijft opgedragen;”* want dat was het doel in 1813 en 1814, en werd door het erfelijke der waardigheid, boven de gewone wisselvalligheden der wereldgebeurtenissen verheven. — en blz. 11:

Men legge die bijvoeging (bij de Gratie Gods) niet verkeerdelijk ten grondslag van een Koningschap, anders dan omschreven en afgebakend in en door de Grondwet; waarin Schrijver evenmin van een' absoluten Koning, als van eene Constituerende Volkssouvereiniteit vindt gewag gemaakt. — In 1813 en 1814 werd WILLEM I de kroon op het hoofd

land, een Fransch wingewest zijnde, het vreemde juk afgeworpen had, opdat hij 't Vaderland uit de diepste vernedering weder zoude verheffen en het in zijnen vroegeren, schoonen rang en plaats zoude trachten te herstellen.

Hij nam die Souvereiniteit aan, en wetende, dat het volk, hetwelk voor zijne onafhankelijkheid en vrijheid den strijd had opgevat, een orde- en vrijheidlievend volk was, sprak hij den 2^{den} December 1813 in de door J. M. KEMPER met geestdrift gestelde Proclamatie, deze schoone woorden: „Ik aanvaard wat Nederland mij aanbiedt, maar ik aanvaard het ook alleen onder waarborging eener vrije Constitutie, welke uwe vrijheid tegen volgende mogelijke misbruiken verzekert.” Dus geen Koninklijke oppermacht, geen volksoppermacht maar eene door de Staatsmachten getemperde monarchie, werd door WILLEM I begeerd en in 's lands belang vereischt ¹⁾).

gezet, als den meest waardige, en op wien, zonder schijn van tegenspraak, het algemeen gevoel van dankbaren eerbied en van behoefte aan magtsconcentratie, gelijk aller oogen en harten zich vestigden; edoch onder de onbezorgde bewustheid, dat eene Grondwet zijne magt zoude regelen en omschrijven.”

¹⁾ Ook onze bekwaamste Staatslieden hebben de Souvereiniteit

Na eene Grondwet van het jaar 1814¹⁾, aanmerkelijk gewijzigd in 1815²⁾ en 1840, bezitten wij nu sedert 1848 die vrije Constitutie in den volsten zin des woords, welke de rechten des Konings en die der Natie bepaalt. De praerogatieven der Kroon, de macht des Konings naar deze Grondwet,

van Oranje vereenigd met de eischen en behoeften eener vrije bevolking, zij hebben eene getemperde monarchie gewild. GROEN VAN PRINSTERER, Grondwetsherziening en eensgezindheid, VI, pag. 322.

¹⁾ Vergel.: Proeve over de zelfstandigheid en onafhankelijkheid der rechterlijke macht, door VAN SONSBEECK, II, 22 — inhoudende optelling der praerogatieven één voor één, van Koning WILLEM I.

²⁾ De in de Grondwet van 1815 beschreven macht van den constitutioneelen Koning der Nederlanden WILLEM I, werd in de officiële fransche vertaling ten behoeve van de zuidelijke gedeelten des rijks, kortweg aangeduid met de woorden *de la prérogative royale* (section sixième van het 2de hoofdstuk). Ook kwam in het rapport der commissie tot herziening der Grondwet van 1814 in het belang van het vereenigd Holland en Belgie, de zinsnede voor: „Elle a investi l'autorité souveraine (van den souverainen Vorst der Nederlanden) de toutes les prérogatives propres à la faire respecter dans l'intérieur et à l'étranger.” 13 Julij 1815.

RAEPSAET in zijn Journal des séances de la commission etc. T. VI, 71, 76, spreekt van pouvoir royal, niet van prérogative royale; of wel van exercice de l'autorité royale, de uitdrukking prérogative misschien te onbestemd achtende en dus bedenkelijk.

wenschte ik te behandelen, doch eerst een blik te slaan op de praerogatieven der Kroon in Engeland, en op die van het vroegere constitutioneele Koningschap in Frankrijk.

§ II.

a. *De Praerogatieven der Kroon in Engeland.*

De Britsche Constitutie, de verhouding der Kroon tot de Natie en de Volksvertegenwoordiging regelende, heeft bij het maken der meeste heden ten dage geldende constituties, tot voorbeeld gestrekt. Een harer voornaamste bolwerken is de beperking of bepaling van 's Konings praerogatieven door zoodanige banden of grenzen, dat het hem onmogelijk is, ze ooit zonder de toestemming zijns volks te overschrijden. Er kan geen sprekender bewijs zijn, zegt SIR WILLIAM BLACKSTONE, — van de groote vrijheid, welke het kenmerk van deze eeuw en van dit land is, dan de vrijheid om de grenzen van 's Konings praerogatieven met eerbied te onderzoeken en ze tot een onderwerp van gedachtenwjs-

seling te maken ¹⁾. Deze echter zijn niet zooals in de meeste andere landen, in eene speciale Grondwet omschreven, ze zijn vastgesteld en hebben zich allengs ontwikkeld naar de behoeften der tijden en zijn derhalve in afzonderlijke wetten bepaald ²⁾.

Aan Koning WILLEM III komt de eer toe het eerst met het beginsel der absolute monarchie gebroken te hebben.

The basis of the English constitution, the capital principle on which all others depend, is, that the legislative power belongs to parliament alone: that is to say, the power of establishing laws and of abrogating, changing or explaining them ³⁾, — dit is de grondtrek, dien DE LOLME in de vorige eeuw, van Englands Constitutie gaf. Als tegenstelling tot het monarchaal beginsel, noemt STAHL ⁴⁾

¹⁾ Commentaries of laws. Vol. I, pag. 245.

²⁾ Vergel. het zelfstandig en oorspronkelijk, vernuftig geschrift van JOHN ALLEN, *Inquiry into the rise and progress of the Royal Prerogative in England.* en ROB. v. MOHL, *Gesch. u. Literatur der Staatswissenschaften*, II. 90.

³⁾ The constitution of England or an account of the English government; in which it is compared both with the republican form of government and the other monarchies in Europe, by J. L. DE LOLME, pag. 51; London 1821.

⁴⁾ Die Lehre vom State, pag. 322.

de verhouding der Britsche Kroon tot het Parlement, daar de macht des Parlements die des Konings overtreft, het parlementaire beginsel. Rechtens bezit het Parlement met den Koning samen eene soort van Souvereiniteit, doch feitelijk in regeeringszaken de beslissende macht. Daar de Koning niet zijn eigen wil botviert, maar in den geest der Natie heeft te handelen, hebben de Ministers het vertrouwen der Volksvertegenwoordiging noodig, zoodat hier meer dan in andere Staten van Europa, de Volksvertegenwoordiging invloed heeft op de regeering en dus ook op de uitoefening van de praerogatieven der Kroon.

Het Huis der Gemeenten, hetwelk ten minste eenmaal in de drie jaren vergaderen moet, staat de onderstandsgelden, welke de Koning ter uitoefening zijner rechten noodig heeft, al of niet toe. Dit is een praerogatief van het Lagerhuis, waardoor het in staat is de Kroon in bedwang te houden, en hetwelk zich zoover uitstrekt, dat het steeds ieder amendement in money-bills door het Hoogerhuis voorgesteld afstuit ¹⁾.

¹⁾ Zie DE LOLME, the constitution of England etc., pag. 71 en 72.

Het Parlement heeft tevens grooten invloed op 's Konings keuze van Ministers; alhoewel hij ze naar welgevallen mag benoemen en ontslaan, heeft het gebruik ingevoerd, dat hij steeds tot Raadslieden kiest die, welke het Parlement hem aanwijst. PITT bestreed dit, op grond dat hierdoor de onafhankelijkheid der Kroon gevaar liep „Where is the independence” zeide hij den 20 Februari 1784 in het Lagerhuis, „nay, where is even the safety of any one prerogative of the crown or even of the crown itself, if its prerogative of naming ministers is to be usurped by this house, or if (which is precisely the same thing) its nomination of them is to be negatived by us without stating any one ground of distrust in the men, and without suffering ourselves to have any experience of their measures”? Doch hoe machtig aristocratie en volksvertegenwoordiging in Engeland ook mogen zijn, de monarchie is blijven bestaan, vooral door het ontzag en den eerbied, welke het Koningschap een ieder inboezemt.

De beroemde kanselier FRANCIS BACON ¹⁾ somde

¹⁾ A preparation for the union of laws, pag. 302. Works, Deel IV.

weleer de praerogatieven des Konings op, en verdeelde ze in 5 hoofdgroepen:

1°. 's Konings praerogatief tegenover het Parlement, het welk het recht omvat alle wetsvoorstellen, door het parlement aangenomen, goed of af te keuren, het parlement op te roepen, te sluiten, te verdagen of te ontbinden naar welgevallen (at his pleasure)¹⁾; en het recht het getal leden van het Parlement naar welgevallen te vermeerderen, hetzij door aan Graafschappen en steden 't recht toe te kennen, leden te benoemen voor 't Lagerhuis, hetzij door zelfs leden van het Hoogerhuis aan te stellen (to call and create barons at his pleasure).

Van het recht van veto, hier opgenoemd, is sedert de regeering van WILLEM III geen gebruik gemaakt. In 1692 weigerde hij zijne goed-

¹⁾ The Power of calling parliaments in England as to precise time, place, and duration is certainly a prerogative of the king but still with this trust, that it shall be made use of for the good of the nation, as the exigencies of the times, and variety of occasions, shall require: for it being impossible to foresee which should always be the fittest place for them to assemble in, and what the best season, the choice of these was left with the executive power, as might be most subservient to the public good, and best suit the ends of parliaments.

The works of JOHN LOCKE, Vol. IV, of civil government, pag. 438.

keuring te verleenen aan de bill for triennial parliaments, doch eenige jaren later, toen zij eenigszins gewijzigd werd, kwam hij hierop terug.

2°. 's Konings praerogatief in zaken betreffende oorlog en vrede. Hij verklaart oorlog, sluit vrede maakt en herroept verdragen met vreemde Mogendheden, is opperbevelhebber des legers, werft soldaten voor zee- of landdienst, benoemt en ontslaat officieren, verklaart landstreken in staat van beleg, verleent kaperbrieven en verheft in den ridderstand, waardoor men gerechtigd wordt ridderdiensten te verrichten.

3°. 's Konings praerogatief in zaken betreffende de munt; hij vermag den standaard, 't gehalte, den stempel en de waarde der munt te wijzigen; nieuwe en vreemde munt gangbaar te verklaren, en ten behoeve van particulieren munt te laten slaan.

4°. 's Konings praerogatief in zaken betreffende den handel; hij mag verbieden het land te verlaten of zeker bepaald land te bezoeken, den uit- of invoer van waren verbieden of hierop rechten heffen zoowel bij in- als uitvoer.

5°. 's Konings praerogatief met betrekking tot de persoon zijner onderdanen; hij vermag zedelijke lichamen met zoodanige rechten of verplichtingen

als hem goëddunkt, op te richten, vreemdelingen het burgerschap te verleen en gratie te schenken.

Eene andere verdeeling of rangschikking der Koninklijke praerogatieven, alhoewel in hoofdzaak met die van BACON overeenkomende, maar toch zeker niet minder merkwaardig dan deze vindt men in de werken van Sir WILLIAM BLACKSTONE ¹⁾. Hij verdeelt ze vooreerst in directe en incidenteele, onder welke laatste soort behoort b. v. het voorrecht hetwelk de kroon bezit, dat hare schuldverderingen bevoorrecht zullen zijn aan alle andere. Deze incidenteele praerogatieven zijn eigenlijk privilegiën, ingesteld ten behoeve van den persoon des Konings, uitzonderingen op het algemeen geldend burgerlijk recht.

De directe praerogatieven, de uitdrukking der Koninklijke macht, verdeelt hij in 3 klassen: met betrekking tot het karakter, de macht en het inkomen der kroon ²⁾.

1°. Met betrekking tot het karakter der Kroon,

¹⁾ Commentaries on the Laws of England. Vol. I, of the King's prerogative, pag. 245. sqq.

²⁾ Vergel. DE LOLME, the constitution of England etc., pag. 60, 61.

is de Koning Souverein; tengevolge v. Stat. 24 en Stat. 25 HENRY VIII, worden Kroon en Parlement, Keizerlijk genaamd; dit geschiedde om 't aloude idée, als zoude ieder Koning afhankelijk zijn van den Duitschen of den Romeinschen Keizer, tegen te spreken. Wat de staatkunde des Konings betreft: „the King can do no wrong”, hetgeen niet verstaan moet worden, als zoude het hem onmogelijk zijn kwaad te doen, maar dat, hetgeen in staatkundige handelingen afkeuring verdient, der Kroon niet mag verweten worden, en dat hij er niet voor verantwoordelijk is aan zijn volk.

Dit heeft in Engeland ten gevolge gehad, dat de regeering veelal geheel in handen des Parlements is geraakt ¹⁾ daar de ministers aldaar meer den wil des Parlements dan des Konings achten ²⁾.

¹⁾ Eene uitzondering hierop maakt mogelijk de regeering die tegenwoordig Englands belangen in het buitenland behartigt.

²⁾ STAHL Die Lehre vom Staate, pag. 329: Man spricht in England von Prärogativen der Krone; ausser der Ernennung der obersten Beamten ist namentlich die Repräsentation nach aussen sohin die Stellung des Landes in den grossen Weltverhältnissen, eine Prärogative der Krone. — Rechtlich ist das auch lediglich dem Könige untergeben. Allein untersucht man näher, in welcher Hand sich die Prärogative

Het „Nullum tempus occurrit regi”, geldt ook hier. De Koning wordt verondersteld zoo met 's lands zaken bezig te zijn, dat hij geen tijd heeft zijne rechten tegenover zijne onderdanen altijd binnen den daarvoor bepaalden tijd te doen gelden. Dit recht is te onzent onbekend.

Door de perpetuïteit van het Koningschap wordt de Kroon, als de Koning sterft, verondersteld onmiddellijk op zijn opvolger te zijn overgegaan.

2°. Wat zijne macht betreft, als Vertegenwoordiger des lands tegenover het buitenland benoemt hij gezanten en ontvangt die der vreemde Mogendheden, sluit verdragen en verbonden; derhalve is ieder verdrag door den Koning gesloten, verbindend voor 't gansche land; hij verklaart oorlog en teekent den vrede, verleent kaperbrieven en vrijgeleide.

Wat het inwendig beheer van 's lands zaken betreft, heeft hij een deel der wetgevende macht, is hoofd des legers, bron van het recht, niet de maker maar de uitdeeler (distributor) er van, bewaarder van de landweer, verleent alle eere-ambten

befindet und befinden muss, so sind das auch hier die Minister und sohin diejenigen welche die Minister bezeichnen und von welchen sie abhängen.

en privilegiën (the fountain of honour, of office and of privilege), — bestuurder van alles wat den handel betreft, stelt b. v. de openbare markten vast, maakt munten, maten en gewichten en is het hoofd der Staatskerk.

3°. 's Konings praerogatief met betrekking tot zijn inkomen; dit zijn gewone, welke vastgesteld worden bij het optreden van een nieuwen Koning of buitengewone inkomsten, zooals jaarlijksche subsidiën.

De macht des Konings¹⁾ in Engeland is oogen-schijnlijk die eener absolute monarchie, maar daar, zooals ik boven reeds aantoonde, geen uitgave zonder de toestemming des Parlements geschieden kan, en zonder geld de Koning van zijne macht slechts een gering gebruik maken kan, is hij geheel afhankelijk van het Parlement. Ook geen inkomen, zonder de toestemming des Parlements, uitgezonderd eenige kleine emolumenten als b. v. de strandvonden, indien de eigenaar onbekend is, de zwanen, welke in publieke wateren gevonden worden, en dergelijke meer. — Eveneens is het den Koning onmogelijk zijn praerogatief

¹⁾ DE LOLME, the constitution of England etc., pag. 62.

als opperbevelhebber des legers te doen gelden indien hem de middelen tot onderhoud des legers niet toegestaan worden. Door de bill of mutiny, welke jaarlijks hernieuwd moet worden, wordt vergunning verleend tot het instandhouden des staanden legers en de uitgaven hiervoor benodigd toegestaan. Door de act of settlement is de Koning verhinderd de hoogste rechters te ontslaan, (quam diu se bene gesserint), tenzij op voorstel des Parlements, voor zooverre zij iets onwettigs mochten verricht hebben ¹⁾

Wat het heffen van belastingen betreft, dit was tot voor 1688 een koninklijk praerogatief, doch de bill of rights (art. 4) van dat jaar bepaalde, dat daarvoor in het vervolg de goedkeuring des Parlements vereischt zoude worden ²⁾.

1) Opsomming der „Staatshoheitsrechten” en onderscheiding, bij KLUBER, Oeffentl. Recht der T. B. § 98 en 99.

2) THOMAS ERKINE MAY, A practical treatise on the laws privileges etc. of Parliament, pag. 503:

Concurrently with parliamtary taxation, other imposts. Were formerly levied by royal praerogative without the consent of parliament, but none of these survived the revolution of 1688. Since that time the revenue of the Crown has been entirely dependent upon Parliament and is derived either from annual grants for specific public services, or from payments already se-

b. *De praerogatieven der Kroon in Frankrijk, gedurende het constitutioneel Koningschap.*

In Frankrijk wenschte men in 1814 toen het Koningschap hersteld werd, evenals bij ons eene getemperede monarchie ¹⁾, en vooral de handhaving der rechten van de Kroon ²⁾. Het charter van 4 Juni

cured and appropriated by acts of Parliaments, and which are commonly known as charges upon the Consolidated fund.

¹⁾ Vergel. GROEN v. PRINSTERER, Grondwetsherziening — Eensgezindheid, pag. 321.

²⁾ Il reste aux monarques, sous une constitution libre, de nobles, belles, sublimes prérogatives. 'A eux appartient ce droit de faire grâce, droit d'une nature presque divine, qui répare les erreurs de la justice humaine ou ses sévérités trop inflexibles, qui sont aussi des erreurs: à eux appartient le droit d'investir les citoyens distingués d'une illustration durable, en les plaçant dans cette magistrature héréditaire, qui réunit l'éclat du passé à la solennité des plus hautes fonctions politiques: à eux appartient le droit de nommer les organes des lois, et d'assurer à la société la jouissance de l'ordre public, et à l'innocence la sécurité: à eux appartient le droit de dissoudre les assemblées représentatives, et de préserver ainsi la nation des égaremens de ses mandataires, en l'appelant à de nouveaux choix; à eux appartient la nomination des ministres, nomination qui dirige vers le monarque la reconnaissance nationale, quand les ministres s'acquittent dignement de la mission qu'il leur a confiée; à eux appartient enfin la distribution des grâces, des faveurs, des récompenses, la prérogative de payer d'un regard

1814 van LODEWIJK XVIII, wier préambule aldus luidde: „Nous avons volontairement et par libre exercice de notre autorité royale accordé et accordons, fait concession et octroi à nos sujets de la charte constitutionnelle qui suit,” was eene navolging der Britsche Constitutie. Doch de persoon des Konings genoot niet die zekerheid welke ze in Engeland had, niet alleen ten gevolge van het van natuur beweeglijker en onstuimiger karakter der Fransche natie, maar ook door dat de revolutie den Adel, welke door BLACKSTONE een vereischte voor de duurzaamheid eener monarchale regeering genaamd wordt, vernietigd had. De praerogatieven des Konings in Frankrijk waren echter niet zoo gebonden als in Engeland, daar hij er eene veel vrijere beschikking van genoot.

Het recht van veto, het recht van gratie, het recht van oorlogsverklaring en vrede te sluiten kende de Charte den Koning toe: door het recht van sanctie nam hij deel aan de wetgevende macht ¹⁾);

ou d'un mot les services rendus à l'état, prérogative qui donne à la monarchie un trésor d'opinion inépuisable. — BENJ. CONSTANT, Cours de Politique constitutionnelle.

¹⁾ Art. 22 der Charte v. 1814 en art. 18 der Charte v. 1830, bepaalden beide: Le roi seul sanctionne et promulgue les lois.

doch voor de blijvende instandhouding des legers behoefde hij niet zooals de Britsche Koning de jaarlijksche toestemming der Kamers.

Het beginsel der onschendbaarheid des Konings en van verantwoordelijkheid der ministers werd eveneens in de charte gehuldigd. Al die uitnemende rechten der Kroon hadden in Frankrijk zoowel als in Engeland, een historischen grondslag ¹⁾.

Het charter van 1814, art. 73, en dat van 1830, art. 63, bepaalden beide, dat de koloniën onder bijzondere wetten zouden leven.

NECKER ²⁾ had gewenscht, dat den Koning slechts een zoogenaamd opschortend veto werd toegekend, daar het gebruik maken van het recht van veto tegenover de beslissingen der Kamer slechts botsin-

¹⁾ Men vergelijke slechts in het werk van DE RÉAL, *La science du Gouvernement* (1754) Tome V, het 4de Hoofdstuk, 2de Afdeeling, des prérogatives du Roi de France.

²⁾ NECKER, sur l'administration, pag. 130: L'on ne se serait jamais fait à l'idée que le roi pouvait mettre un obstacle perpétuel à une loi du bien public, demandée avec persistance par les Représentans de la nation; et la crainte de réveiller un sentiment d'irritation en refusant une seule fois la sanction royale, la crainte d'exciter un mécontentement général auraient constamment détourné les Ministres de proposer l'application formelle d'une semblable prérogative.

gen te weeg brengt en misnoegen verwekt, waarin de Koning steeds zwichten moet voor den wil der Natie. Het opschortend veto levert volgens hem in de Britsche staatsregeling geen inconvenient op, daar het Hoogerhuis (*la chambre des pairs*) bovenal zorgt, dat er geen inbreuk gemaakt worde op andere Koninklijke praerogatieven, en daarenboven de Koning nog het recht heeft de Kamers te ontbinden, waardoor hij niet verplicht is aan hunne wenschen gehoor te geven. De droevige revolutionaire ervaring in zijne jeugd en in zijn eigen Vaderland verkregen, maakte daarentegen den grijzen Koning van Zweden BERNADOTTE, KAREL JOHAN XIV, tot een warm en overtuigd voorstander van het onbepaald en volstrekt *veto* der Kroon ¹⁾).

Zoowel de charte van 1814 als die van 1830, droegen het beheer der buitenlandsche betrekkingen den Koning op.

¹⁾ Discours de clôture du Stor-Thing, le 10 Août 1824, o. a.

S. M. croit que les éclaircissemens qui ont été fournis depuis au Stor-Thing, feront disparaître les doutes qui pourraient encore exister au sujet du veto absolu, que le chef suprême de l'État doit avoir sur les propositions de la législation. Zie *Recueil de Lettres*, T. I, 291. Stockholm, 1858.

Wat de rechterlijke macht betrof, de Charte van 1814 bepaalde dat de rechters door den Koning benoemd werden, en onafzetbaar waren. De restauratie voerde derhalve de onschendbaarheid der rechterlijke macht in; doch werd aan LODEWIJK XVIII de bevoegdheid gegeven, de aanstelling der rechters door NAPOLEON benoemd, niet te verlengen. Het zelfde beginsel bleef gehandhaafd in 1830 vooral op het advies van den schrander DUPIN, ondanks den tegenstand die het ondervond bij de liberalen, die de koningsgezinde rechters wilden verdrijven; doch de voorwaarde werd gesteld dat zij tevens trouw zwoeren aan den Koning en aan de constitutie. Alhoewel verscheidene rechters weigerden dezen eed af te leggen, bleef het beginsel der onafzetbaarheid toch geëerbiedigd.

Eene erfelijke *chambre des pairs* en eene *chambre des députés* werden opgericht, doch daar deze laatste te veel den rijkeren middelstand, te weinig het Fransche volk vertegenwoordigde, kon de charte van 1840 niet blijven bestaan. De charte van LOUIS PHILIPPE schafte het erfelijk pairschap af en breidde de verkiesbaarheid voor de Tweede Kamer (*la chambre des députés*) uit; doch ook deze charte bezweek in den onverwachten opstand van Februari 1848.

De Fransche Constitutien rusten echter (zooals STAHL het noemt) op den krater der volkssouveriniteit, en deze gevaarlijke toestand maakt het gemakkelijk in goede tijden te regeeren, doch wanneer eens het volk opstaat is geene constitutie daartegen bestand. Dit heeft ook de geschiedenis dezer eeuw tot nu toe geleerd; geen troons- of regeeringsverwisseling, uitgezonderd die van LODEWIJK XVIII op KAREL X is zonder bloedvergieten en verandering van Constitutie afgeloopen, en dit is wel een bewijs dat het legitieme Koningschap voor Frankrijk de gelukkigste regeeringsvorm dezer eeuw geweest is; immers de toekomst zal nog den afloop van de tot nog toe rooskleurige republiek moeten leeren.

In een uitstekend en hoogst belangrijk werk (*Cours de Politique Constitutionnelle*) schetst BENJAMIN CONSTANT ¹⁾ onder anderen de rechten, die der Kroon in Frankrijk behooren toe te komen.

¹⁾ BENJAMIN CONSTANT was de strijder voor het koningschap in Frankrijk, in 1814 na den val van 't eerste keizerrijk riep hij uit: *Fiers défenseurs de la monarchie, supporterez-vous que l'oriflamme de Saint Louis soit remplacé par un étendard sanglant de crimes et d'épouvantables succès? (De la conquête et de l'usurpation; troisième édition p. 196 et dernière.)*

Dit ontwerp strekte der Portugeesche Constitutie tot voorbeeld. In den aanhef (pag. VIII) zegt hij zoo waar als treffend: „Sous une monarchie le roi doit posséder toute la puissance qui est compatible avec la liberté, et cette puissance doit être revêtue de formes imposantes et majestueuses; car dans une monarchie la sécurité du monarque est l'une des garanties de la liberté, et cette sécurité ne peut naître que de la conscience d'une force suffisante.”

De machten in den constitutioneelen Staat zijn volgens hem de koninklijke, de uitvoerende, de vertegenwoordigende en de rechterlijke macht. De koninklijke en de uitvoerende macht behooren aan het Koningschap; de koninklijke is degene welke door hare geschiedenis en tradities in stand wordt gehouden, de uitvoerende daarentegen is met de uiterlijke kenteekenen, de praerogatieven der kroon bekleed. De Wetgevende macht berust hoofdzakelijk bij het parlement, de Koning kan haar door zijn recht van veto, waar hij zulks noodig oordeelt, tegenhouden; maar de uitvoerende macht wordt door den Koning aan zijne verantwoordelijke ministers opgedragen ¹⁾;

1) Droit public Français par J. B. J. PAILLIET, pag. 934: Le ministère dans l'ordre constitutionnel est le gouvernement.

en de rechterlijke macht bestaat uit onafzetbare rechters. Het is de taak der Koninklijke macht te verhoeden dat wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht met elkaar in botsing geraken; of wanneer dit geschiedt, de eendracht te herstellen. De Koning moet dus volgens BENJ. CONSTANT eene neutrale macht zijn, boven alle partijen verheven, onmisbaar voor de handhaving der vrijheid. De Koning benoemt de Hoofd-Ambtenaren der uitvoerende macht, zijne ministers; hij benoemt de leden van het erfelijk hoogerhuis, wier aantal onbeperkt moet zijn, en welk staatslichaam niet door hem mag ontbonden worden. Het aantal leden moet kunnen vermeerderd worden, daar anders eene partij zich in hun midden zoude kunnen vormen, welke, zonder dat men het verhinderen kon,

La puissance royale appartient toute entière au monarque mais l'exercice du pouvoir est remis tout entier au ministère; 1° parce qu'ayant tous les moyens de gouvernement, il doit savoir tout ce qu'il y a à faire; 2° parce qu'il est responsable: ainsi il ne peut répondre que de lui-même, de ce qu'il a vu, de ce qu'il a pensé, et non de ce que voient ou pensent les autres. Comme les suites d'une action qui embrasse l'Etat et qui compromet la tête des ministres mêmes sont fort graves, ceux-ci ne peuvent remettre à la décision de personne la responsabilité de deux dépôts de cette importance.

de hoogste macht in handen zoude krijgen, of de taak der wetgevende macht belemmeren.

De Koning, hetzij door voorstellen te doen of andere goed te keuren, neemt deel aan de wetgevende macht. BENJ. CONSTANT wil niet zooals NECKER den Koning een opschortend veto toekennen, wijl dit niet met de koninklijke waardigheid zoude strooken, en eene gedwongen toestemming aan een wetsvoorstel de uitvoering der wet bemoeilijkt, daar niemand met hart en ziel, hetgeen hij afkeurt, ten uitvoer legt.

De Koning verdaagt en ontbindt de 2de Kamer. Dit recht van ontbinding moet hem in staat stellen de eensgezindheid tusschen Kroon en Volksvertegenwoordiging te herstellen.

De Koning benoemt voor het leven de leden der rechterlijke macht welke onafzetbaar zijn.

De Koning heeft het recht van oorlog en vrede; doch behoort hij geen verdrag met eenige mogendheid, dat invloed kan hebben op de rechten zijner onderdanen, zonder de goedkeuring der volksvertegenwoordiging te sluiten.

De Koning heeft het recht van gratie.

En bovendien moet de Koning onschendbaar zijn,

daar dit een vereischte is in iedere erfelijke monarchie, wijl alleen hierdoor de waardigheid van het Koningschap, boven partijschappen verheven, ongekrenkt blijft.

§ III.

Keeren wij tot Nederland terug.

De Grondwet omschrijft de macht des Konings door de opsomming der Koninklijke praerogatieven.

De onschendbaarheid des Konings en de hiermede in verband staande verantwoordelijkheid der ministers worden in de 6de afdeeling van het II^{de} hoofdstuk der Grondwet, handelende over de macht des Konings, terecht het eerst genoemd.

Dit beginsel, dat evenals in Engeland ook in de meeste constitutioneele rijken gehuldigd wordt, ken- teekent het wezen der Kroon ¹⁾. Alleen handelend

¹⁾ R. VON MOHL, Encyklop. der Staatswiss., pag. 219:

Die Nichtverantwortlichkeit erstreckt sich nicht weiter, als auf die Person des Staatsoberhauptes. — Bei allen übrigen Staatstheilmern, und ständen sie demselben noch so nahe besteht weder die logische Unmöglichkeit noch die politische Bedenklichkeit einer Anklage und eines Richterspruches.

kan de Koning dus niet optreden, zijne ministers werken mede tot de uitoefening zijner rechten, en deze dragen de verantwoordelijkheid voor het gebruik der praerogatieven niet alleen tegenover de Kroon, maar ook tegenover de Staten-Generaal.

Geenszins mag echter 's Konings onschendbaarheid zoodanig uitgelegd worden, als zoude hij onbeledigbaar zijn, de bedoeling is geene andere, dan hem strafrechtelijk en voor staatkundige handelingen onaantastbaar te verklaren.

In burgerlijke zaken kan de Koning ter verantwoording geroepen worden; de wijze hoe zulks geschiedt uit eerbied voor den persoon des Konings, bepalen art. 161 G. W. en art. 4 R. V. In crimineele zaken is hij onschendbaar, niet alleen om reden, dat eerst den Koning in zijn eigen naam eene straf zoude opgelegd kunnen worden, en hij daarna te zijnen behoefte hoogst waarschijnlijk van het recht van gratie zoude gebruik maken, maar ook omdat het opleggen van straf het Koninklijk prestige ten zeerste zoude benadeelen ¹⁾).

¹⁾ DE GROOT (de jure belli ac pacis) beroept zich, om de strafrechtelijke onverantwoordelijkheid des Konings aan te toonen, op het gezegde van DAVID: „Alleen jegens U, o Heer! heb ik gezondigd.”

Voor alle staatkundige handelingen des Konings zijn de ministers verantwoordelijk, doch niet allen gezamenlijk, collectief, maar een ieder afzonderlijk in zooverre het zijn departement betreft ¹⁾. Hunne verantwoordelijkheid wordt geregeld bij de wet v. 22 April 1855 (Stbl. N°. 33) ²⁾.

Zonder zijne ministers kan de Koning geen staatkundige maatregel nemen, daar alle besluiten en beschikkingen volgens art. 73 al. 4 G. W. de ministerieele medeonderteekening, als teeken hunner instemming, behoeven. Alhoewel dit artikel niet spreekt van wetten, de praktijk toont aan, dat ook deze door de ministers mede onderteekend worden.

Daar de Koning vrij is in de keuze en het be-

¹⁾ In het rechtsgeding der ministers van KAREL X merkt men hunne lofwaardige bescheidenheid en kiesche bezorgdheid op, om den grijzen Monarch, hunnen gewezen Vorst, door de openbaring van het geheim der beraadslagingen van den Raad van ministers niet te bezwaren en de schuld op hem te werpen. Zij bleven hunnen eed getrouw. — Vergel. het procès des ministres de CHARLES X, La Haye 1831, pag. 341, 342.

²⁾ In Frankrijk ontbrak eene wet op de min. strafrechtel. verantwoordelijkheid. Hiervan dat velen de wettigheid van het proces tegen de ministers van KAREL X betwisten.

noemen zijner ministers, krijgen hierdoor zijne andere rechten eene grootere beteekenis (art. 73, al. 1, G.W.); want in de meeste gevallen zal hij immers personen kunnen kiezen, van wier verknochtheid en medewerking hij te voren verzekerd is. De Staten-Generaal zouden echter, indien de ministers het vertrouwen der Kamers niet bezitten, hunne taak zeer kunnen bemoeilijken, waardoor zij genoopt zouden worden hun ontslag te nemen. Evenwel alle dwang tegenover de Kroon is even inconstitutioneel, als elke inmenging des Konings in den verkiezingsstrijd voor leden der Staten-Generaal. „De macht om een Staatsman te verwijderen”, zegt Bosscha¹⁾, „wien de Koning een deel van het algemeen bestuur heeft toevertrouwd, is in de Tweede Kamer onzer Staten-Generaal, ongezocht, geleidelijk, maar met snelle voortgangen in werking getreden.” — Toch hebben de Staten-Generaal wel het recht door motiën den Koning opmerkzaam te maken, dat ministers hun vertrouwen niet bezitten²⁾; zij mogen geen ministers

¹⁾ Kroon en ministers, pag. 80.

²⁾ De grootste omzichtigheid zal nogtans wel noodig zijn bij het gebruik van de parlementaire verklaring van wantrouwen in de

aanwijzen als opvolgers, maar wel zonder het koninklijk praerogatief te benadeelen, de wenschelijkheid van ministerverandering aantoonen, opdat de Kroon maatregelen neme om het gemeen overleg, het eerste vereischte tusschen de afzonderlijke deelen der Wetgevende Macht, te bevorderen, hetzij door ontbinding der Volksvertegenwoordiging of door ministerverwisseling ¹⁾.

raadslieden der Kroon, ten einde hen niet in staat van noodweer te stellen, en de geweldigste maatregelen uit te lokken, coups d'Etat, het stellen in staat van beleg van residentien enz. Vergel. het procès der ministers van KAREL X en de wegslepemde pleidooien van den oud-minister DE MARTINAC, den edelmoedigen verdediger van den Prins DE POLIGNAC; van de Advocaten HENNEQUIN, SAUZET enz., pag. 342 o. a.: „Le jour où le Gouvernement n'existera que par la majorité des chambres, le jour où il sera établi en fait que la chambre peut repousser les ministres du Roi, et lui en imposer d'autres qui seront ses propres ministres, ce jour-là, ç'en est fait non-seulement de la Charte, mais de la royauté,” en verder ook pag. 438, 447.

¹⁾ In eene Verklaring aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal in 1868 van ruim 1200 Nederlanders, (onder deze zeer aanzienlijke, en wel twee oude voorstanders der Grondwetherziening van 9 December 1844 (DE KEMPENAER en B. WICHERS) aan de spits) leest men o. a.: Met hart en ziel gehecht aan de in 1848 in zóó milden geest herziene Grondwet, aan instellingen in welke wij het plechtanker van onze regten en vrijheden waardeeren, mogen wij niet nalaten aan die leden der Volksvertegenwoordiging die ter beslechting der hangende geschillen tusschen

De onschendbaarheid des Konings, heeft ten gevolge dat het benoemen der ministers een der hoofdpraerogatieven der Kroon is, want alleen daardoor is hij in staat zijne overige staatkundige rechten te doen gelden. De Koning is niet onschendbaar wjl hij geen overtuiging of wil heeft, maar wjl hij zich door de Grondwet verbonden heeft, zijnen wil door verantwoordelijke ministers te doen uitvoeren. Waar men dus in de volgende artikelen (54—70 G.W.) dezer afdeeling eene optelling van Koninklijke praerogatieven vindt, kan men, waar van den Koning alleen gesproken wordt, daarvoor lezen: de Koning en zijne ministers ¹⁾).

Men kan deze rechten zeer gevoegelijk in drie klassen verdeelen: ten eerste, 's Konings praerogatieven als vertegenwoordiger des lands tegenover het buitenland, ten tweede: 's Konings praeroga-

de Kamer en het Ministerie geen anderen uitweg verklaren te zien, dan de afstemming van alle hoofdstukken der begrooting, onze verbazing en ons innig leedgevoel tevens te betuigen.

¹⁾ In der Regel wird am fügichsten die Regierung genannt Fürst und Minister zusammen, denn das entspricht der Wahrheit, und wo es sich um Gesetzverletzung und Schuld handelt, natürlich nur der Minister. STAHL, Die Lehre vom Staate.

tieven met betrekking tot het inwendig beheer van 's lands zaken, en ten derde: 's Konings praerogatieven betreffende het beheer der koloniale zaken ¹⁾.

¹⁾ Al die regten hebben dit met elkander gemeen, dat zij alle zijn onvervreemdbaar en dat derhalve noch de Koning, noch de gewone wetgever daarover kan beschikken, of die aan een ander gezag in den Staat afstaan. — De Rechten der Kroon zijn door den Grondwetgever vastgesteld niet in het belang van den Koning maar in het belang der Natie.

Mr. A. DE PINTO, Themis 1844, Over de macht des Konings n. de Grondwet, pag. 9.

§ IV.

a. *'s Konings praerogatieven als Vertegenwoordiger des lands tegenover het buitenland.*

De artikels 55, 56 en 57 der Grondwet bepalen des Konings rechten als vertegenwoordiger van den Staat tegenover het buitenland ¹⁾.

Hij heeft het opperbestuur der buitenlandsche be-

¹⁾ Iets over de goedkeuring van verbonden en verdragen door de Staten-Generaal; door Mr. G. W. VREEDE, 1843, pag. 1: „Groot is de magt des Konings ten aanzien der buitenlandsche betrekkingen van het Rijk. Hij alleen bestuurt die; Hij verklaart oorlog en maakt vrede; Hem is het regt opgedragen om alle andere verbonden en verdragen te doen sluiten en te bekrachtigen. — Ééne uitzondering slechts erkent de Grondwet: „In geval de verbonden en verdragen, in tijd van vrede gesloten mogten inhouden eenigen afstand of ruiling van een gedeelte van het grondgebied des Rijks of van deszelfs bezittingen in andere werelddeelen, worden dezelve door den Koning niet bekrachtigd, dan nadat de Staten-Generaal op dezelve hunne goedkeuring hebben gegeven”.

trekkingen. Opmerkelijk is het, dat art. 55 der Grondwet van 1840 evenals ook die van 1814 en 1815 hier niet spreken van opperbestuur maar van een bestuur des Konings; men zoude hieruit kunnen afleiden, dat toen eene meer rechtstreeksche, persoonlijke leiding van dit departement door den Koning werd toegelaten. — „Waarom niet opperbestuur gelijk in art. 59 en 60?” vroeg THORBECKE in zijne Aanteekening op de Grondwet (1840). „Elk bestuur in handen van den Koning is opperbestuur.”

Tengevolge van art. 55 benoemt en ontslaat hij gezanten, ministers en verdere leden van gezantschappen ook consuls, en regelt alles, wat op den diplomatieken dienst betrekking heeft.

Alle vreemde diplomatieke agenten worden bij den Koning geaccrediteerd ¹⁾.

¹⁾ Vreemde gezanten — heeft men wel eens beweerd — kunnen niet door een Regent ontvangen worden, daar zij steeds bij den Koning of de Koningin geaccrediteerd worden. Zoo werd Mr. CORNELIS HOP, ambassadeur van Hunne Hoogmogenden in openbaar gehoor ontvangen in 1719 door den 6-jarigen LODEWIJK XV.

Mr. DE SALVANDY, soutenait (1842) qu'en sa qualité d'ambassadeur représentant personnellement le roi des Français auprès de la reine d'Espagne, c'était à la reine personnellement qu'il devait remettre ses lettres de créance. GUIZOT, Histoire de mon temps. Tome 6, pag. 319.

„Het departement van buitenlandsche zaken,” zegt de Hoogl. VREEDE ¹⁾ „steeds het eerste op de Staatsbegrooting, wordt geoordeeld de eenheid van den Staat door middel van gezanten en consuls, meer dan eenig ander in het buitenland uit te drukken, te verbeelden en te vertegenwoordigen.”

Alhoewel uit het opperbestuur der buitenlandsche betrekkingen reeds van zelve voortvloeit, dat de Koning Gezanten en Consuls benoemt en herroept, werd dit er echter ten overvloede nog bij gevoegd in de redactie der artikels van de oude Grondwet (art. 56 G.W. 1815 en art. 55 G.W. 1840.). VAN HOGENDORP in zijne Schets van eene Grondwet gebruikte hier het eenvoudiger woord „diplomaten”.

Den 15^{den} November 1871, stelde de Heer DUMBAR in de Tweede Kamer der Staten-Generaal een amendement voor, waarbij art. 5 der Staatsbegrooting voor buitenlandsche zaken met f 8000 zoude verminderd worden, om zoodoende de regeering te noodzaken het gezantschap bij den Pauselijken stoel op te heffen. Het amendement werd aangenomen; de Kamer maakte van haar recht gebruik, daar de bezoldigingen van 's rijks amb-

¹⁾ Onze diplomatie pag. 52.

tenaren, door den Koning op de Staatsbegrooting gebracht, slechts door de wetgevende macht kunnen toegestaan worden; maar toch indirect verkortte zij hiermede 's Konings praerogatief van de buitenlandsche betrekkingen te regelen, daar de toenmalige minister van buitenlandsche zaken het behoud van dit gezantschap wenschelijk oordeelde. Nu kan niet geëischt worden, dat de Koning zelf of eenige ingezetenen zulk een ambtenaar bezoldigen; en zoo werd hier de Koning verhinderd in dien zin te handelen, als hij meende, dat 's lands belang het eischte.

De verhouding van ons land tegenover eenen anderen Staat kan, hetzij tengevolge eener onvoorzichtige, buitenlandsche politiek, hetzij tengevolge van onbillijke schikkingen en eischen van groote mogendheden, van dien aard worden, dat een oorlog onvermijdelijk is. Alsdan tot het handhaven van de eer, de waardigheid en de belangen van Nederland, is den Koning het recht gegeven oorlog te verklaren. Dit recht, uitgezonderd in Zweden, komt in alle monarchiën den Koning toe ¹⁾.

1) De Zweedsche Grondwet van 1722 eischte de toestemming der Stenden tot eene oorlogsverklaring. Geen wonder, men had de rampzalige krijgslust van KAREL XII ondervonden!

Het soeverein besluiten van oorlog en vrede merkte THORBECKE aan ¹⁾, „maakt het wetgevende deel uit van de regeering der buitenlandsche betrekkingen” en hij teekent dit recht „als eene macht om den uitwendigen toestand van den Staat te bepalen.”

Talrijk zijn degenen, die, wat dit praerogatief der kroon betreft, eene verandering wenschelijk achten, door het den Koning te ontnemen of ten minste door het hem met de beide Kamers der Staten-Generaal te doen deelen, zoodat het een recht der wetgevende macht worde ²⁾.

„Dit recht doet mij beven,” zeide in 1814 J. H. VAN SWINDEN, „en wat zoude er van den Staat kunnen worden, indien er onder 's Vorsten nakomelingen (dat God verhoede!) oorlogzuchtige helden gevonden werden.” — De Koning, een oorlogzuchtige held zijnde, zou dan die zucht moeten bedwingen, wijl slechts hierdoor de onafhankelijkheid en het grondgebied des rijks kunnen bewaard worden (art. 51 G. W.).

De Heer VAN ECK wenschte bij de algemeene beschouwingen over de staatsbegrooting voor 1871

¹⁾ Aant. op de G.W. pag. 114.

²⁾ Vergel. Adviezen en Beschouwingen van de HH. v. BEMMELN, BUYS, TELLEGEN, v. OOSTERWIJK, over Art. 56, G.W. 's Gravenh. 1872.

zeer dringend eene verandering of wijziging van art. 56 der Grondwet. THORBECKE meende zich hiertegen te moeten verzetten ¹⁾).

In eene proeve van Grondwetsherziening door den Heer VREDENRIJK ENGELBURG, zegt deze o. a.: „Het is een tegenstrijdigheid dat de Staten-Generaal vrij zijn om gelden tot het voeren van een krijg al of niet toe te staan, maar op de oorlogsverklaring zelf niet den minsten invloed kunnen uitoefenen. Het gevolg is altijd, dat de Kamers staan voor een fait accompli, en de handelwijze van het laatste ministerie van NAPOLEON III heeft aan de wereld getoond in welke rampen het land ondanks zijn luid verklaarden wil kan gestort worden, indien de raadslieden der Kroon den verkeerden weg in dezen aanwijzen. Die zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht; laten wij alle mogelijke maatregelen nemen, want zelfs de bij ons bestaande

¹⁾ Ook reeds vroeger, den 17^{den} Junij 1845, zeide THORBECKE, als lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal: „Neemt aan er worde een oorlog gevoerd, dien de vertegenwoordiging noodlottig acht. Het regt om oorlog te voeren of vrede te maken behoort aan de Kroon. Is het de vraag, of de vertegenwoordiging de middelen tot voortzetting van den krijg mag weigeren? Neen; ik ben verre aan de bevoegdheid hier toe te twijfelen.”

ministeriële verantwoordelijkheid levert geen genoegzamen waarborg. Wat toch zal het baten of een minister later vervolgd wordt wegens een tegen de rijksbelangen besloten oorlogsverklaring? Daarenboven wordt de Koning van een zware verantwoordelijkheid ontheven en kan hem deze schijnbare inkorting zijner macht niet anders dan welkom zijn."

Men vergeete echter hierbij niet, dat de minister ROUHER de toestemming der Kamer gevraagd heeft, en dat alle leden op één na, den edelen en eerbiedwaardigen grijsaard THIERS, den lateren president der republiek, zich voor den oorlog verklaarden, en dat zoowel in de Kamer als door geheel Parijs en Frankrijk de kreet zich deed hooren: „A Berlin”! ¹⁾ Alhoewel NAPOLEON III mogelijk reeds tot den oorlog besloten was, zoo is het evenwel niet te ontkennen, dat de instemming met zijne handelingen bij Kamer, pers en volk hem hier zeer toe aangemoedigd heeft. Ook zal men het ontnemen van het recht van oorlogsverklaring aan den Koning niet eene schijnbare, maar wel eene feitelijke inkorting der Koninklijke macht moeten noemen.

¹⁾ Vergel. TAXILE DELORD, Hist. du second Empire.

Evenwel ook de oud-minister HEEMSKERK acht eene herziening van art. 56 nuttig. „Het komt mij voor”, zegt hij ¹⁾, „dat, in geval van Grondwetsherziening eene wijziging van art. 56 in den zin, als door den Heer VAN ECK in 1871 werd verlangd aanbeveling verdient, opdat ernstig beraad aan iederen oorlog vooraf ga, en de volksvertegenwoordiging de zedelijke verantwoordelijkheid wegens het voeren van oorlog met de regeering deele. Daar er enkele malen haast bij de beslissing kan zijn, ware te bepalen, dat dit onderwerp in vereenigde zitting moet worden behandeld, en dat de regeering kan vorderen, dat de zitting met gesloten deuren plaats hebbe en het geheim over de beraadslagingen worde opgelegd.”

Het beraad, dat aan eene oorlogsverklaring dient vooraf te gaan, zal bij den Koning niet minder ernstig zijn dan bij de volksvertegenwoordiging. En in spoedvereischende gevallen, kunnen langdurige beraadslagingen 's lands toestand neteliger maken.

Er doet zich een groot ongerief voor, als de Koning het recht van oorlogsverklaring zal deelen met de Staten-Generaal. Eene oorlogsverklaring

¹⁾ Bijdragen van Administr. Regt, 22ste deel, pag. 111.

kan plotseling, onverwachts noodzakelijk worden, en niet alleen, dat de beraadslagingen der Staten-Generaal daarover langdurig kunnen zijn, zij zijn ook niet permanent vergaderd. In den Duitsch-Oosrijkschen oorlog van het jaar 1866 zond de Pruisische regeering den 15 Juni aan de regeeringen van Saksen Hannover, Keurhessen en Nassau, die zich neutraal verklaard hadden, een ultimatum, waarbij onder garantie hunner souvereiniteitsrechten geëischt werd, dat zij met hunne legers de zijde van Pruisen in dien oorlog zouden kiezen. De Pruisische regeering stelde eenen zeer korten termijn van 24 uur, binnen welken zij het antwoord verlangde. Doch de regeeringen dier landen beriepen zich op hare neutraliteit, het gevolg was den 16 Juni, eene oorlogsverklaring van Pruisen. — Stelt nu eene vreemde mogendheid een zoo korten termijn om te beslissen of er oorlog zal zijn al dan niet, gewis zal zij niet daarbij vragen of 's lands vertegenwoordiging vergaderd is, of binnen dien tijd vereenigd zal kunnen worden om hierover te beraadslagen. Mist in zoodanig geval de Koning het recht van oorlogsverklaring, hem ontbreekt dan ook het recht oorlog te voeren zonder toestemming der Staten-Generaal, zoowel een offensieven als een defensieven oorlog.

Eene listige en machtige Mogendheid ons land het hare willende noemen en een gunstig oogenblik daartoe gekozen hebbende, zoude ons hetzij plotseling met eene oorlogsverklaring kunnen overvallen, hetzij zoodanig onze belangen benadeelen of 's lands bestaan bedreigen, dat slechts eene onmiddellijke oorlogsverklaring, waarbij ieder uitstel ons schaden zou, redden kan ¹⁾

¹⁾ Hoe onmachtig de vroegere Duitsche Keizers op dit punt waren, en het voordeel dat Frankrijk hiervan genoten heeft toont MARC DUFRAISSE, *histoire du droit de guerre et de paix de 1789—à 1815*, 2e édit. Livre VII, pag. 302, 303 vv. overtuigend aan :

Mais c'est en ce qui concerne les rapports de l'Empire et de ses princes avec l'extérieur que les actes de Westphalie sont admirables d'habileté et de prévoyance.

Les Électeurs, protestants comme romains, les États et princes catholiques ou luthériens, les villes impériales, chacun des trois collèges avait stipulé pour soi, un suffrage décisif, une sorte de veto dans toutes les délibérations de l'Empire, et spécialement quand il s'agirait de déclarer la guerre, de faire la paix, de conclure des alliances, de lever des troupes et des subsides dans l'Empire. Quant à l'Empereur il n'eut plus le droit de faire la guerre ni de contracter des alliances sans le consentement des trois collèges de la Diète. Il ne put plus, sans le même assentiment, ni établir des contributions impériales, ni requérir le contingent des Cercles en hommes et en argent.

Il y a plus, les ministres de France firent conférer à chacun des États d'Allemagne le droit de contracter des alliances entre eux, c'est-à-dire des ligues au sein de la grande confédération

Is nu in zoodanig geval, de oorlogsverklaring de taak der wetgevende macht, en zijn de Staten-

et à chaque prince, désormais indépendant chez lui et souverain, la faculté de faire des alliances particulières, même avec des princes étrangers.

C'est pour cela qu'il fut possible à Louis XIV libre de ses mouvements et absolu, en présence des Césars emmaillottés et contenus, de conquérir toute la Franche-Comté, les plus belles parties du Luxembourg, du Hainaut et de la Flandre, la haute et la basse Alsace, Strasbourg, presque tout le cercle de Bourgogne, de l'annexer juridiquement à son royaume par arrêts de ses Chambres de réunion et de le garder enfin.

Les articles politiques de la paix de Westphalie, promettaient au roi de France les succès, que consacrent le traité des Pyrénées ceux de Nimègue et de Ryswyk. La conquête lui fut facile avec la constitution fédérative, anarchique, dont nos ministres d'alors avaient eu l'esprit de faire cadeau à l'Allemagne.

De hedendaagsche Duitsche rijks grondwet heeft echter beter de eischen der eenheid in 's lands belang begrepen; men vergelijkte slechts art. 11 der Verfassung des Deutschen Reichs:

Das Prasidium des Bundes steht dem Könige von Preussen zu, welcher den Namen Deutscher Kaiser führt. Der Kaiser hat das Reich völkerrechtlich zu vertreten, im Namen des Reichs Krieg zu erklären und Frieden zu schliessen, Bündnisse und andere Verträge mit fremden Staaten einzugehen, Gesandte zu beglaubigen und zu empfangen.

Zur Erklärung des Krieges im Namen des Reichs ist die Zustimmung des Bundesrathes erforderlich, es sei denn dasz ein Angriff auf das Bundesgebiet oder dessen Küsten erfolgt.

Insoweit Verträge mit fremden Staaten sich auf solche Gegenstände beziehen, welche nach Art. 4 in dem Bereich der

Generaal niet bijeen, alhoewel deze laatste daartoe opgeroepen, onmiddellijk ter vergadering zouden snellen, of zijn de beraadslagingen langdurig, de vijand zoude mogelijk de deliberatiën over 't al of niet wenschelijke des oorlogs zelfs kunnen verlammen verijdelen of het land zoude door dit uitstel onherstelbare verliezen en nadeelen kunnen lijden ¹⁾).

Een vorst die rockeloos zonder gegronde reden, het bestaan des lands in de weegschaal wil werpen, om te voldoen aan deze of gene luim, is zijne hooge roeping niet waard; en bestaat er grond om de mogelijkheid van zoodanige handelwijze te vermoeden, men heeft dan reden genoeg om, indien zulks ooit bij ons geschiedt, artikel 42 der Grondwet toe te passen, hetwelk bepaalt dat het Koninklijk Gezag aan een Regent wordt

Reichsgesetzgebung gehören ist zu ihrem Abschluss die Zustimmung des Bundesrathes und zu ihrer Gültigkeit die Genehmigung des Reichstages erforderlich.

¹⁾ Vergel. NECKER, du pouvoir exécutief dans les grands Etats, tome premier. Chapitre XIV, du droit de paix et de guerre, pag. 278;

Comment d'ailleurs attendrait — on une délibération rapide sur un sujet si grave, à moins que l'opinion n'eût été préparée dans ces clubs ou ces sociétés qui dominent l'assemblée des législateurs?

opgedragen, ingeval de Koning buiten staat geraakt de regeering waar te nemen ¹⁾).

Ook in de ministerieele verantwoordelijkheid wordt geen genoegzame waarborg tegen het mogelijke misbruik, dat van het recht van oorlogsverklaring gemaakt kan worden, gevonden.

Het geval is niet vermeld in de wet regelende de Minister. Verantw. van 22 April 1855 (Staatsbl. n°. 23). Doch het is wel niet licht denkbaar, dat onder onzen parlementairen regeeringsvorm ministers zullen gevonden worden, die mede zouden willen werken tot eene oorlogsverklaring, welke ons land aan eenen wissen ondergang zoude blootstellen, of aan hetzelfde een onberekenbaar nadeel zoude berokkenen. Groot zoude hunne zedelijke

1) Nadat GUSTAAF IV WASA, die den oorlog à outrance tegen NAPOLEON I wilde doorvoeren, door de revolutie van 13 Maart 1809 genoodzaakt was den 29 Maart van den troon afstand te doen, werd hij opgevolgd door zijn oom KAREL XIII, niettegenstaande hij een minderjarigen zoon had, wien de Kroon eigenlijk toekwam. „Wohl gebietet die Noth, den Schiffer der grade auf Klippen zusteuert vom Räder zu entfernen; aber gab es in Schweden kein Erbrecht?“ Handbuch der Geschichte des Europäischen Staatensystems und seiner Koloniën, von A. H. HEEREN. 2ter Theil, pag. 313. Göttingen, 1830.

verantwoordelijkheid zijn. Het recht van oorlogsverklaring is een voornaam praerogatief der Kroon, hetwelk de Koning, daar onze buitenlandsche staatkunde geen andere dan eene vredelievende en de handhaving der Neutraliteit mag zijn, en hij 's lands belangen heeft verzekerd te zullen bevorderen, niet zal gebruiken, dan wanneer zulks noodwendig is ¹⁾.

Bij het vaststellen der grondwetten van 1814 en 1815 werden tegen dit praerogatief reeds bedenkingen verheven, doch niet zoo talrijk als tegen de bevoegdheid des Konings om alle verdragen en verbonden zonder medewerking der Staten-Generaal te sluiten en te bekrachtigen.

¹⁾ GROTIUS *De Jure Belli & Pacis* 1 C 3 § 4: ut bellum solemne sit ex jure gentium, duo requiruntur primum ut geratur utrimque auctore eo, qui summam potestatem habet in ea civitate, dewijl door den oorlog de geheele Staat in gevaar gebragt wordt, is bijkans door de wetten van alle Volken bepaald, dat geen oorlog mag gevoerd worden zonder de toestemming van hem die de hoogste macht in dien Staat heeft. Zulk eene wet is bij PLATO in het laatste boek van de wetten en zoo zegt de H. AUGUSTINUS: de natuurlijke orde der maatschappij verlangt ut suscipiendi belli auctoritas atque consilium penes principes sit, de vorst heeft te beslissen of er oorlog zal gevoerd worden. — Alleen kan hierop eene uitzondering gemaakt worden, wanneer het gevaar zoo dringend is, dat er geen tijd is het Staatsopperhoofd te bevragen.

Ook zegt DE BOSCH KEMPER: „Men is terecht bijna algemeen van gevoelen, dat het recht om oorlog te verklaren en vrede te sluiten zoozeer afhangt van het oogenblik, dat dit recht aan niemand dan aan het persoonlijk hoofd van den Staat kan worden toegekend ¹⁾.”

Daar het den Staten-Generaal vrij staat gelden tot het voeren des oorlogs toe te staan of te weigeren, zal het voor de Ministers steeds wensche-lijk zijn, alvorens den Koning tot het verklaren des oorlogs te raden, de Kamer hierin, zoo mogelijk te raadplegen, waardoor zij niet alleen het gevoelen der Kamer daaromtrent zullen leeren kennen, maar tevens hunne eigen verantwoorde-lijkheid bij een ongunstigen afloop zullen vermin-deren. En geene regeering zal tot eenen oorlog

¹⁾ Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsrecht, enz., pag. 333 en verg. ook Het Bestuur der Buitenl. betrek-kingen volgens het Nederl. Staatsrecht door Mr. T. M. C. ASSER, Amsterdam 1860, pag. 376, o. a.: Indien den Vorst dit regt (van oorlog en vrede) ontnomen werd, zou de waardig-heid van de Kroon in het oog der vreemde natiën zeer af-nemen. Het prerogatief is naauw met de majesteit van den Vorst verbonden. Het recht van oorlog en vrede behoort zeker tot de van oudsher aan het oppergezag verknochte bevoegd-heden.

besluiten, indien zij weet, dat, daar de volksverteenwoordiging de gelden er niet voor zal toestaan, zij hem dus niet zal kunnen voeren.

De Britsche regeering nog dit jaar heeft getoond de verantwoordelijkheid van een eventueelen oorlog niet alleen te willen dragen; het parlement werd den 17. Januari saamgeroepen, en een crediet van 6 millioen £ aangevraagd tot bescherming van Englands belangen, hetgeen met groote meerderheid van stemmen werd toegestaan; had het Lagerhuis deze crediet-aanvraag geweigerd, de regeering zoude niet die dreigende houding hebben kunnen aannemen, welke bij velen de vrees voor een oorlog weekte. Ware nu zulks bij ons ook geschied in 1873, in zake van den Atchin-oorlog, de Staten-Generaal zouden mogelijk dien krijg ontraden hebben, of zoo niet, de regeering zoude niet zoo hevig aangevallen zijn, als dit sedert het geval is geweest.

Wien het recht van oorlogsverklaring toekomt, komt natuurlijk ook het recht toe dien te eindigen en vrede te sluiten ¹⁾.

De Koning maakt en bekrachtigt vredesverdra-

¹⁾ *Pactiones inire, quae bellum finiant, eorum est, quorum est bellum; rei enim suae quisque moderator.* H. GROTIUS, *de Jure Belli ac Pacis*. L. III, c, XX § 2.

gen, en alle andere verdragen met vreemde Mogendheden (art. 57, G.W., al. 1, 2), doch zoodra een dezer verdragen afstand of ruiling van grondgebied of eenige bepaling of verandering, wettelijke rechten betreffende, inhoudt, worden zij niet door den Koning bekrachtigd, alvorens die verandering of bepaling door de Staten-Generaal is goedgekeurd.

Slechts de bepaling of verandering, wettelijke rechten betreffende, behoeft door de Staten-Generaal goedgekeurd te worden; doch op grond dat bijna alle tractaten invloed hebben op den rechtstoestand of geldelijke verplichtingen opleggen, en wegens de onsplitsbaarheid der tractaten uit een volkenrechtelijk oogpunt, kan men zulks ongerijmd vinden ¹⁾.

HOGENDORP in zijne Schets van eene G.W. wenschte dat alle tractaten en verbonden door den Souvereinen Vorst alleen bekrachtigd werden.

De Grondwetten van 1815 en 1840 kenden den Koning het recht toe in tijd van oorlog, zoodanige verbonden en verdragen te sluiten als hem goed dacht.

THORBECKE keurde dit zeer af, en meende dat

¹⁾ Vergel. ASSER, *Het Bestuur der Buitenl. Betrekk. naar het Nederl. Staatsregt*, 1860.

de Staten Generaal even gepast over zulke tractaten konden oordeelen, als over de reden, welke den Koning in rustige tijden, tot afstand of ruiling beweegt ¹⁾).

De Nederlandsche regeering trad in 1850 tot de tusschen Oostenrijk en Pruissen den 30 September 1849 gesloten overeenkomst tot herstel van den Duitschen Bond, toe. Daar hierdoor de wettelijke rechten der Limburgers gewijzigd werden, meent DE BOSCH KEMPER dat de goedkeuring der Staten Generaal had moeten gevraagd worden. „Intuschen, zegt hij, kan deze ongrondwettigheid in den vorm de verbindbaarheid van de acte van toetreding ten opzichte van den Duitschen bond niet wegnemen” ²⁾).

Wordt derhalve een tractaat gesloten inhoudende afstand of ruiling van grondgebied, of wel eene bepaling of wijziging de wettelijke rechten betreffende, en wordt dit door den Koning bekrachtigd, zonder dat die bepaling door de Staten-Generaal is goedgekeurd, zoo zal naar die leer dit contract

¹⁾ Zie aantEEK. op de G.W. pag. 121.

²⁾ Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsbestuur, pag. 336.

niet minder verbindend zijn als eenig ander, daar het bekrachtigd is, alhoewel zulks nog niet had mogen geschieden.

Behooren tractaten, die geldelijke verplichtingen inhouden, tot degene, welke de wettelijke rechten betreffen. — Dit is eene vraag die meermalen in de Staten-Generaal voorgekomen is ¹⁾.

Wanneer men de parlementaire debatten hieromtrent nagaat, zal men ontwaren dat deze vraag in bevestigenden zin is beslist, alhoewel er zeer gegronde aanmerkingen tegen zijn ingebracht ²⁾.

¹⁾ Zittingen van 15 Julij 1851, 24 Mei 1872 en 20 Mei 1875.

²⁾ De Heer HEEMSKERK (Bijdragen 22^e deel, pag. 116), meent dat zulks rechtens niet behoeft, alhoewel de regeering om zich te waarborgen tegen eene eventueele verwerping van de uitgave, op de Staatsbegrooting wel zal doen door hier art. 57, al. 3, Grondwet toepasselijk te verklaren.

§ V.

b. *De praerogatieven der Kroon met betrekking tot het inwendig beheer van 's lands zaken.*

Wat des Konings macht betreft met betrekking tot het inwendig Bestuur, Art. 104 der Grondwet bepaalt dat de wetgevende macht gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal wordt uitgeoefend. De artt. 69 en 70 der Grondwet wijzen de verhouding der kroon tegenover de Staten-Generaal aan. De vergaderingen der Staten-Generaal, welke ten minste eenmaal 's jaars plaats moeten hebben, worden door den Koning of van zijnentwege geopend en gesloten (art. 98 G.W.) Hij deelt zoowel de grondwetgevende als de gewone wetgevende macht met de Staten-Generaal. Hij draagt aan de Staten-Generaal ontwerpen van wet en zoodanige andere voorstellen

voor, als hij noodig oordeelt; doch ook de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft hetzelfde recht, het zoogenaamd recht van initiatief. HOGENDORP in zijne Schets der Grondwet art. 13 sprak niet van ontwerpen van wet, maar minder nauwkeurig van wetten. Dezelfde vergissing is ook begaan in de Grondwet van 1814 art. 46.

De Koning heeft het recht om de voorstellen, hem door de Staten-Generaal gedaan, al of niet goed te keuren. Deze woorden van art. 60 doen denken, dat de Koning het recht mist aan voorstellen, door hem zelf gedaan, de goedkeuring te onthouden, doch ten onrechte ¹⁾. — De Tweede Kamer der Staten-Generaal bezit tevens het recht wijzigingen te brengen in 's Konings voorstellen.

Overeenstemming en samenwerking is hier dus boven alles noodig voor het tot stand komen van wetten.

Ontbreekt die noodwendige overeenstemming, en

¹⁾ Zeer terecht merkt de Heer HEEMSKERK hieromtrent op: Naar de letter van deze alinea zou aan den Koning het zoogenaamd recht van veto alleen zijn toegekend omtrent voorstellen van wet of andere waarvan de Staten-Generaal het initiatief nemen. — De praktijk is in deze beter dan de gebrekkige text der Grondwet (Bijdragen 22e deel pag. 134).

zijn de Staten-Generaal andere gevoelens toegedaan dan de regeering, dan heeft de Koning het recht of zijne ministers te ontslaan, of, indien hij hierdoor de noodige overeenstemming mede denkt te verkrijgen, ééne of beide Kamers der Staten-Generaal te ontbinden ¹⁾. Het Koninklijk besluit alsdan het bevel tot ontbinding van 1 of 2 Kamers der Staten-Generaal behelzende, houdt tevens den last in tot het verkiezen van nieuwe Kamers binnen 40 dagen, en tot het samenkomen der nieuw verkozene binnen 2 maanden.

Het recht des Konings om voorstellen of ontwerpen van wet goed te keuren, heet het recht van sanctie, en het recht deze af te keuren het recht van veto. Het zijn beide nauw aan elkaâr verwante

¹⁾ Gedenkwaardig is de mannelijke verklaring van den Koning van Zweden, KAREL JOHAN XIV (BERNADOTTE); zie *Recueil de lettres proclamations et discours de CHARLES XIV-JEAN, roi de Suède et de Norvège*. Tome second page 245.

Resolution du roi prise dans son conseil d'état de Norvège. Stockholm le 26 Septembre 1836, e. a.

Une assemblée qui aimerait à prolonger ses séances au delà du terme voulu par la loi fondamentale, n'aurait qu'à déclarer nuisible à l'état tout décret de clôture non provoqué par elle. Usurpant ainsi les prérogatives royales, elle s'arrogerait un pouvoir absolu sur sa permanence.

rechten, doch is gene een positief recht des Konings, waardoor de wetgeving tot stand komt, en dit een negeerend recht des Konings, waardoor de wetgevende macht, welke hij met de Staten-Generaal deelt, buiten werking blijft ¹⁾).

DE BOSCH KEMPER meent ²⁾) dat het slechts tot verwarring van denkbeelden aanleiding kan geven, van een recht van veto des Konings te spreken tegenover de wetgevende macht, daar de wetgevende macht naar ons Staatsrecht nooit zonder positieve medewerking des Konings tot stand komt. Dit is volkomen juist, maar toch bezit de Koning het recht van veto, het recht van afkeuring, niet tegenover de wetgevende macht, dat is tegenover zich zelve en de Staten Generaal, maar tegenover de beslissing van een deel der wetgevende macht: de

¹⁾ BLUNTSCHLI merkt hieromtrent op: Man hat sich in neuerer Zeit gewohnt die sanction des Königs das Veto desselben zu nennen. Dieser Sprachgebrauch von dem negativen Rechte der römischen Volkstribunen entlehnt, ist durchaus verwerflich, wie schon die Hinweisung auf seinen Ursprung zeigt; die sanction der Gesetze ist ein wesentlich positives Recht des Königs, pag. 626, Allg. Staatsrecht.

²⁾ Handleiding tot de kennis van het Nederl. Staatsregt en Staatsbestuur. pag. 309.

Staten-Generaal waardoor hij het tot stand komen van misschien verderfelijke wetten verhindert.

Van de weigering evenmin als van bewilliging tot goedkeuring van voorstellen of ontwerpen van wet geeft de Koning reden; alleen bepaalt art. 114 der Grondwet dat de Koning zoo spoedig mogelijk zijne beslissing daaromtrent aan de Staten-Generaal doe weten, 't zij met de formule: „De Koning bewilligt in het voorstel”, of, „De Koning houdt het voorstel in nadere overweging.”

Velen meenen dat alhoewel de Koning bevoegd is, zijne bewilliging aan de door hem voorgestelde ontwerpen van wet niet te verleenen en een ingediend wetsontwerp terug te nemen, wanneer hij in de hem gebleken openbare meening daarvoor gronden vindt, hij dit echter tengevolge van ons vertegenwoordigend stelsel in den regel alleen mag doen op grond van het oordeel der volksvertegenwoordiging, welke de wettige volksovertuiging is, en niet naar aanleiding van ingediende petitiën ¹⁾. Doch behalve deze wettige volksovertuiging kunnen andere redenen den Koning even goed bewegen, door hem ingediende wetsont-

¹⁾ Vergel. Handleiding tot de kennis van het Nederlandsche Staatsregt en Staatsbestuur. pag. 308.

werpen in te trekken, 't zij dat hij uit zich zelf of ten gevolge van bondige en overredende petitiën opmerkzaam gemaakt wordt op het ontijdige of onbillijke van een wetsvoorstel; zoodat een en ander hem tot plicht maken het wetsvoorstel in te trekken, of, indien het door de Staten-Generaal goedgekeurd is, niet te bekrachtigen. — Want een Vorst zoude verkeerd handelen indien hij een wetsvoorstel, dat hem in 't eerst wenschelijk scheen, maar door latere rijpere overweging onbillijk voorkwam, bekrachtigde, en hierdoor medewerkte tot iets dat volgens zijne eigen overtuiging nadeelig zoude werken. — Al mogen, de Staten-Generaal ontbonden zijnde, de nieuw gekozen volksvertegenwoordigers hetzelfde gevoelen blijven toegedaan als hunne voorgangers, zoo meen ik dat hierdoor toch geen dwang mag uitgeoefend worden op de Kroon om eene beslissing te nemen welke naar 's Konings overtuiging verkeerd is, — hetzij die ontstaan is na eigen overdenking of wel tengevolge van ingediende bezwaarschriften.

Uit de aanhefs-formule der wet: Wij WILLEM III enz. hebben goedgevonden en verstaan enz., zoude men kunnen afleiden, dat het voornaamste gedeelte der wetgevende macht door den Koning wordt uit-

geoeffend ¹⁾), maar volgens veler hedendaagsche constitutioneele staatsbegrippen is de Koning, hoewel niet grondwettig, toch zedelijk verplicht de wenschen der kamermeerderheid te volgen.

De uitvoerende macht berust bij den Koning (54 G.W.); voor de behoorlijke naleving dezer bevoegdheid des Konings zijn de ministers, tengevolge van 53 G.W., verantwoordelijk; ten overvloede wordt zulks echter nog eens herhaald in art. 73, alinea 2, G.W.

Alles wat dient ter bevordering van den regelmatig gang van 's lands zaken, in zooverre het gegrond is op de Grondwet of op eenige andere wet, is de taak der uitvoerende macht ²⁾). De Koning is niet alleen gebonden door den eed van art. 51 der Grondwet, de Grondwet te handhaven en te onderhouden, maar volgens dit art. 54 alle wet, daar er geen beperking is gesteld. Het is dus niet alleen een plicht, maar tevens een recht der kroon.

¹⁾ Vergel. de bespiegelingen in het werk van Prof STAR-NUMAN in 1850 te Groningen uitgegeven, *Zede- en Staatskundige Toespraken van Dr. W. E. CHANNING*, bl. XV volg.

²⁾ Verg. Mr. A. DE PINTO, Themis 1844 pag. 2. De macht des konings naar de grondwet: De koning is het hoofd van den Staat, hij is als zoodanig bekleed met de uitvoerende magt

De wetgevende macht maakt de wet, de uitvoerende zorgt voor hare uitvoering en stipte handhaving en tevens voor de toepassing der rechterlijke uitspraken. Een deel der uitvoerende macht kan (art. 130 G.W.) door den Koning of door de wetgevende macht aan de Provinciale Staten overgedragen worden.

De Koninklijke besluiten, welke dienen ter uitvoering van eene wet of wettelijke verordening, dragen den naam van algemeene maatregelen van inwendig bestuur; het vloeit uit den aard der zaak voort, dat deze met geene reeds bestaande wet in strijd mogen zijn.

Er is in 1848 in de dubbele Kamer der Staten-Generaal strijd gevoerd over hetgeen onder algemeene maatregelen van I. B. verstaan moest worden en of de Raad van State in deze gehoord moest worden. De regeering gaf ten antwoord, dat zij algemeene maatregelen van inwendig bestuur noemde alle Koninklijke besluiten, bevelen en beschikkingen, gegeven of genomen ter uitvoering eener wet, of behandelende onderwerpen,

en met het algemeen bestuur, alles wat noodig is om de wetten van het land ten uitvoer te brengen en in de toepassing eene geregelde werking te verzekeren, behoort tot zijne bemoeienissen.

niet vatbaar voor wettelijke regeling, voor zooverre die besluiten, bevelen of beschikkingen bestemd zijn algemeen te werken, of met andere woorden, voor zoover zij zijn generaal en niet speciaal. — Wat de vraag betreft of de Raad van State bij deze dient gehoord te worden, DE BOSCH KEMPER evenals ook THORBECKE meenen, dat zulks behoort te geschieden, en de praktijk schijnt zich hierbij aan te sluiten. — Doch aangezien er geen wettelijke bepaling bestaat, wat als algemeene maatregel van I. B. aangemerkt moet worden¹⁾, is men hieromtrent nog in het onzekere.

De Belgische constitutie is hieromtrent duidelijker dan bij ons, art. 67 luidt: „le roi fait les réglemens et arrêtés nécessaires pour l'exécution des lois sans pouvoir jamais ni suspendre les lois elles-mêmes ni dispenser de leur exécution.”

Uit de uitvoerende macht des Konings vloeien onder anderen voort, 's Konings bestuur en toezicht op den Waterstaat, de zorg voor het openbaar onderwijs en voor het armbestuur en de bescherming van den godsdienst.

¹⁾ De wet van 26 April 1852 regelt slechts de *afkondiging* dier algemeene verordeningen.

In Groot-Britannie berust die macht niet bij den Koning, de uitvoering der wet is aldaar aan den rechter en aan eene menigte zelfstandige instellingen en ambtenaren overgelaten.

In naam des Konings wordt alom in de Nederlanden recht gesproken; de Koning benoemt de leden der rechterlijke macht, welke onafzetbaar zijn; doch ten aanzien der leden van den Hoogen Raad, bepaalt art. 158 G. W., dat deze benoemd zullen worden door den Koning, uit eene voordracht van door de 2de Kamer der Staten Generaal, den Koning 5 leden aangeboden.

Ten opzichte der rechtspraak, berust bij den Koning volgens art. 66 G.W. het recht van gratie van straffen door rechterlijke vonnissen opgelegd, zoowel militaire als burgerlijke. De behandeling der verzoeken om gratie wordt geregeld bij artikel 13, K. B. van 21 October 1856, (Stsbl. N°. 95). De grondwetten van 1815 en 1840 hielden niet in, dat deze straffen door rechterlijke vonnissen moesten opgelegd zijn¹⁾. Wat het recht van amnestie

¹⁾ De artt. 66, G. W. 1840, 67 G.W. 1815 bepaalden, dat de Koning 't recht v. gratie had na ingenomen adres van den Hoogen Raad.

en abolitie betreft, hierover zwegen die grondwetten, zoodat men de gevolgtrekking kon maken, dat deze als een onderdeel van het recht van gratie beschouwd werden. THORBECKE (in zijn Aanteekening op art. 66) meent echter, dat bij stilzwijgen der wet een zoo buitensporig dispensatierecht als dat van abolitie of amnestie aan de wetgevende macht moet toegekend worden.

FONFRÈDE ¹⁾ beschouwt het recht van amnestie en abolitie als onderdeelen van het recht van gratie, die den Koning alléén toekomen, doch LEGRAVEREND merkt zeer terecht in zijn *Traité de la législation criminelle* aan, dat abolitie niet verwisseld moet worden met gratie, en dat hieronder het recht van abolitie geenszins begrepen is.

Als de rechter gesproken heeft en de wet toegepast moet worden, zoo kan het geschieden, dat in een bijzonder geval, een op te leggen straf te zwaar toeschijnt en daardoor onbillijk. Hoe goed is het dan niet, die harde straf te kunnen wijzigen of vernietigen, hoeveel goeds kan hierdoor niet verricht worden, en hoeveel kwaads kan hierdoor niet somwijlen verhinderd worden. Wanneer de wet vast-

¹⁾ Oeuvres, pag. 83.

gesteld wordt, is het onmogelijk alle bijzondere gevallen te voorzien ¹⁾. Als de Koning dus van dit recht gebruikt maakt, moet dit minder als een gunst beschouwd worden, dan wel als middel om de hardheid der wet in dit bijzonder geval te temperen, en deze aan haar doel te laten beantwoorden, waar zij onbillijk is.

Er is ook geen handeling die dikwijls meer de liefde tot den Souverein vermeerdert, dan van dit recht van gratie gebruik te maken, waar hij ziet dat de straf het gewenschte doel niet zal bereiken, en noodeloos het verderf des veroordeelden en van anderen na zich kan slepen.

Evenals er in het Godsrijk genade bestaat, zegt STAHL, zoo ook kan op het aardrijk niet altijd de gerechtigheid toegepast worden. De gratie mag den schuldige niet toekomen van zijns gelijken maar van hem die de bron van het recht is, het hoofd van den Staat. De Koning is nu wel niet ten onzent de bron van het recht, maar door dat in zijn naam

¹⁾ Une loi ne peut être parfaitement juste que pour une seule circonstance; dès qu'elle s'applique à deux circonstances, que distingue la différence la plus légère, elle est plus ou moins injuste dans l'un des deux cas.

BENJ. CONSTANT, *Réflexions sur les constitutions*, pag. 37.

recht gesproken wordt, wordt hij beschouwd te zijn de uitdeeler van het recht.

De rechters leggen de straffen op, zij zijn de tolken der wet; de gratie mag niet uitgaan van hem, die de wet toepast, en die voor eene juiste uitlegging der wet zorg moet dragen, toch wèl van hem, van wien de wet uitgaat, die, toen hij ze uitvaardigde, de mogelijkheid niet doorzag, dat zij bij wijlen eene leniging behoefde.

Gratie van straffen wordt ook wel eens verleend aan een veroordeelde, wanneer deze vóór de misdaad een of andere grootmoedige of schoone daad verricht heeft. — Zij kan even goed bestaan in vernietiging der geheele straf, als in kwijtschelding of verandering van een gedeelte der straf.

Gedurende de laatste 20 jaren van het bestaan van de doodstraf hier te lande, werd zij alhoewel uitgesproken, zelden toegepast. Zij was dikwerf naar de wet zeer verdiend, maar het was hier meer de afschuw voor hare toepassing, die het hoofd van den Staat bewoog van zijn praerogatief gebruik te maken.

De Belgische constitutie bepaalt, dat de Koning geen gratie mag verleen en aan ministers welke door

het hof van cassatie veroordeeld zijn ¹⁾), tenzij eene der Kamers zulks verzoekt; onze wet heeft den Koning dit recht in zooverre onbeperkt gelaten. De zoogenaamde amnestie, geheele of gedeeltelijke kwijtschelding van straf aan eene zekere categorie van veroordeelden of verdachten, meestal van politieke misdrijven, en de abolitie, de niet vervolging of schorsing van een rechtsgeding meestal ook om staatkundige redenen, kunnen niet dan bij eene wet verleend worden.

Dispensatie wordt niet door den Koning verleend dan in de gevallen door de wet omschreven ²⁾. In Frankrijk en Engeland is dit praerogatief onbekend. De Grondwetten van 1815 en 1840 bepaalden, dat de Koning dispensatie zoude mogen verleenen, indien het zaken betrof, die geen uitstel konden lijden, en wanneer bovendien de Staten-Generaal niet vergaderd waren.

In zijne aantekening op dit art. 67 G.W.

¹⁾ Belg. Constit. art. 91.

²⁾ Ten opzichte van het burgerlijk recht heeft de Koning verscheiden dispensatie-rechten, welke men aangeteekend vindt in den Leiddraad tot het Burg. recht, door den Hoogl. VAN ASSEN, § 7, b. v. de artt. 9, 96, 88, 111, 134, 474, 947, 1717. B. W.

(1840), stelt THORBECKE de vraag: „Het artikel en de geschiedenis zijner toepassing wel overwogen, moet het niet zonder reden, ja enkel een bron van misbruik schijnen?” Het verleenen van dispensatie maakt een inbreuk op de wetgevende macht, en derhalve is het natuurlijk, dat de wetgevende macht de gevallen bepaalt in welke van de wet afgeweken mag worden. Zooals men ziet, is dit gevoelen van THORBECKE in onze tegenwoordige Grondwet aangenomen.

De Koning beslist alle geschillen van bestuur art. 68 G.W.¹⁾; dit is het eenige geval waarin de Koning als opperste rechter optreedt; doch er is een beperking gesteld, eerst moet hij trachten ze in der minne bij te leggen. Deze beperking is daarom bepaald, om een waarborg te hebben, dat dit Koninklijk praerogatief zal strekken tot het algemeen belang. De Raad van State wordt hierin ook door den Koning gehoord²⁾.

VAN HOGENDORP in zijne Schets van G.W. droeg

¹⁾ Vergel. de Diss. van Mr. S. M. S. DE LANITZ over Art. 68 der G.wet, Groningen 1858.

²⁾ Als hoofd der uitvoerende macht en in 't belang eener goede en regelmatige administratie, is dit een noodwendig recht der Kroon.

de beslissing over geschillen, tusschen twee of meer provinciën ontstaan, aan eene Commissie op, benoemd door de Staten-Generaal.

Ten aanzien van 's rijks finantiën beperkt 's Konings recht zich tot de regeling der bezoldigingen van alle collegiën en ambtenaren, welke bezoldigingen hij dan op de Staatsbegrooting brengt; en tot het opperbestuur der algemeene geldmiddelen, (algemeene staat hier in tegenoverstelling van provinciale of gemeentelijke), hetwelk zich uitstrekt zoowel over de ontvangsten als over de uitgaven.

De Koning regelt het beheer der geldmiddelen, behoudens de bepalingen door de Comptabiliteitswet van 5 October 1841 (Stsbl. N°. 40) gewijzigd bij de wet van 20 Juli 1870 (Stsbl. N°. 123), gemaakt ¹⁾.

De algemeene rekenkamer is belast met de contrôle over 's lands finantiën, en is bevoegd den

¹⁾ In 1823 stelde de Graaf VAN HOGENDORP een enquête voor over de wettigheid van eene door het amortisatie-syndicaat gesloten leening, zij werd hevig bestreden en in eene afdeeling las men in het verslag hierover o. a.: huit membres considèrent la proposition inconvenante, inconstitutionnelle et contraire à la majesté der trône; par conséquent il la regardent comme inadmissible et proposent de passer à l'ordre du jour.

Koning zoodanige voorstellen en mededeelingen te doen, die kunnen leiden tot bezuiniging of vereenvoudiging in het finantiëel beheer ¹⁾.

Daar het de wetgevende macht is, die de staatsbegrooting vaststelt, is het deze eigenlijk ook, die inderdaad de bezoldigingen der ambtenaren regelt, ten minste voor zooverre, dat de som daarvoor uitgetrokken als maximum moet aangemerkt worden; en de regeling des Konings bestaat hierin, dat hij de bezoldigingen verminderen kan.

Op dit recht des Konings zijn wederom twee uitzonderingen; ten eerste wat de bezoldiging der ambtenaren van de rechterlijke macht betreft, en ten andere wat de pensioenen zoowel burgerlijke als militaire aangaat; deze worden bij de wet vastgesteld.

Worden tractementen voor nieuwe ambtenaren noodzakelijk, zoo heeft het gebruik ingevoerd, dat de regeering, alvorens ze te regelen, deze tractementen op de staatsbegrooting brengt, om zodoende de zekerheid te erlangen of ze uit 's lands kas kunnen bezoldigd worden.

Gebeurde zulks nu niet op deze wijze, zoo

¹⁾ HOGENDORP, *Bijdragen*, 9^e deel, 2^e stuk. *Enquête*, Amortisatie-syndicaat, 1823.

zouden, bij de regeling van een of ander rijksambtenaars tractement door den Koning, de Staten-Generaal de door hem bepaalde bezoldiging kunnen weigeren toe te staan. En zoude zulk eene weigering niet terecht een inbreuk kunnen genoemd worden op het Koninklijk praerogatief van art. 61, alinea 1 der Grondwet?

Een gewichtig finantiëel praerogatief is de verandering der tarieven van in- en uitg. rechten onder voorwaarde van bekrachtiging bij de wet binnen zekeren termijn ¹⁾.

Op grond van het opperbestuur des Konings der algemeene geldmiddelen, is de Staatsloterij ingericht bij K. B. van 5 November 1818. Dit Koninklijk besluit werd door DE BOSCH KEMPER onwettig geoordeeld, daar de Staatsloterij, met 't oog op de schatkist, als eene belasting moet aangemerkt worden; doch heeft de Hooge Raad bij arrest van 10 Mei 1844 in tegenovergestelden zin beslist.

De Koning heeft het recht van de Munt (art. 62 G.W.

¹⁾ Zie de wetten van 12 Julij 1821 en van 19 Junij 1845, Kon. Besluit van 5 Januarij 1846 (Stbl. n°. 1) Représailles tegen Belgie.

In alle landen is het een praerogatief der regeering ¹⁾).

Dit recht behoort tot de personeele praerogatieven der kroon, welke niet op den regent kunnen overgaan. Zoo werd het althans in Frankrijk gedurende het regentschap opgevat. De beeltenis van den minderjarigen **LODEWIJK XV** en niet van den regent komt op de toenmalige Fransche munten voor. Doch op Portugeesche en sommige Italiaansche vindt men wel eens de beeltenis van een regent.

Wat het gehalte, het gewicht en de waarde der munt aangaat, deze worden, evenals alles wat het muntmateriaal betreft, door de wet geregeld (art. 174, 175 der Grondwet).

Dus het muntrecht der kroon bepaalt zich tot de uitvoering der bestaande wetten, hetgeen reeds voortvloeit uit de berusting der uitvoerende macht bij den Koning (art. 54 der Grondwet).

Het muntrecht is dus feitelijk aan de wetgevende macht toevertrouwd, en het praerogatief der kroon bepaalt zich slechts tot het recht 's Konings beeltenis op de munt te laten zetten.

¹⁾ Verg. **BLACKSTONE**, Commentaries on the laws of England, Vol I, pag. 284.

In zooverre zoude men echter ook het muntrecht eenigzins een Koninklijk praerogatief kunnen noemen, daar slechts de Koning, als hoofd der uitvoerende macht, aan de wet tot het vervaardigen van munt uitvoering kan geven, en geen andere macht in den Staat, of geene personen eene nieuwe gangbare munt kunnen doen vervaardigen, welke als wettelijk betaalmiddel zal gelden, zooals vroeger steden en gewesten het vermochten ¹⁾.

Met betrekking tot 's lands defensie-wezen, heeft de Koning het oppergezag over de zee- en landmacht (art. 58 G.W.), en benoemt hij de militaire officieren ²⁾; de wet echter regelt de bevordering, het ontslag en de op pensioen stelling, benevens het bedrag van de pensioenen der officieren ³⁾. De officieren der schutterij worden ook

¹⁾ Verg. VAN IDSINGA, Staatsrecht der Ver. Nederlanden en P. PAULUS, Verklaring der Unie van Utrecht.

²⁾ De milit. officieren zweren trouw aan den Koning. — De luitenant STIELTJES weigerde in 1849 bij de troonsbestijging den nieuwen eed van trouw aan Koning WILLEM III af te leggen, daar de eed voorheen door hem afgelegd aan den constitutioneele Koning, volgens zijn meening nog verbindend was voor dezen. — Vergelijk over de zaak STIELTJES: THORBECKE, Parlementaire redevoeringen.

³⁾ Toen in November 1831 door de Belgische Kamer eene enquête-commissie benoemd werd, om den ontredde den toe-

door den Koning benoemd, doch uit een voordracht opgemaakt door burgemeester en wethouders in overleg met den commandant der schutterij ¹⁾. Aan den Koning is opgedragen te zorgen, dat ten allen tijde eene genoegzame land- en zeemacht worde onderhouden (art. 178 Grondwet ²⁾).

stand des legers te onderzoeken, zeide de toenmalige Minister van Binnenlandsche Zaken de Meulenare o. a. La commission pourra sonder tous les secrets de l'État. Cependant quand, il y a huit jours à peine, je suis venu vous dire que les circonstances ne permettaient pas encore de vous communiquer des pièces diplomatiques qui, par, leur nature même, sont destinées à la publicité, vous avez applaudi à ma conduite. Le roi peut laisser secrètes des pièces qui ont servi à une négociation, même après que cette négociation est achevée parce que l'intérêt et la sûreté de l'Etat pourraient être compromis et aujourd'hui la commission d'enquête aurait le droit non seulement de compulser ces pièces mais encore qui concernent une négociation non achevée. De plus elle pourra rechercher ces pièces ! Il m'est pénible de le dire, mais j'ose le déclarer, si une pareille mesure est ordonnée on aura violé la constitution et détruit la constitution et détruit la forme du gouvernement que la nation a établie." (Moniteur du 1er Decembre 1831).

¹⁾ Art. 29 Wet 11 April 1827 (Staatsbl. N°. 17).

²⁾ Art. 58 der G. W. van 1840 stond den Koning het recht toe militaire officieren te benoemen en te ontslaan, of indien er daartoe termen bestonden op pensioen te stellen.

Deze onbegrensde vrijheid, meent DE PINTO scheen wel eens aanleiding tot misbruik gegeven te hebben. (zie *Themis* 1844, De macht des konings naar de Grondwet pag. 18).

Vreemde troepen worden niet dan met gemeen overleg des Konings en der Staten Generaal in dienst genomen; de Koning kan een deel der militie doen samenblijven of in dringende omstandigheden de landmilitie (niet ook de zeemilitie zooals in art. 207 der G.W. van 1840) geheel of gedeeltelijk buitengewoon oproepen; in beide gevallen moeten de Staten-Generaal ook hiertoe eerst hunne toestemming gegeven hebben.

De Vorsten uit het huis van Oranje zijn doorgaans de aanvoerders geweest van onze legers in dagen van voor- en tegenspoed; niet alleen ten tijde der republiek, ook later bij Waterloo, in den tiendaagschen veldtocht; wien anders zoude men daarom beter dit opperbevelhebberschap kunnen opdragen, dan aan de afstammelingen uit dit roemrijk huis? Daar de Koning niet alleen verplicht is het land tegenover vreemde mogendheden te verdedigen, maar ook de rust binnen 's lands te handhaven, is dit een hoogst gewichtig en noodzakelijk recht der Kroon. Het opperbestuur des Konings beteekent, dat zoowel zee- als landmacht door den Koning bestuurd, aangevoerd, en ingericht worden, en dat hij de reglementen voor den militairen dienst vaststelt.

De organisatie van het leger behoort dus tot de

rechten der Kroon. Den 23 Mei 1871 verklaarde de toenmalige minister van oorlog de Heer ENGEL-VAART, dat hij een grondwettig bezwaar had tegen de organisatie van het leger bij de wet, toen hierop door de 2de Kamer der Staten Generaal aangedrongen werd. Ook de minister van oorlog in 1873, de Graaf van LIMBURG-STIRUM had hiertegen bezwaar.

De Heer HEEMSKERK is bij de behandeling van dit artikel ¹⁾, de meening toegedaan: „dat de parlementaire debatten en stukken over deze grondwettige vraag geen anderen indruk kunnen maken dan, dat men er langzaam en schoorvoetend toe komt, om de inrichting en het beheer van zee- en landmacht aan het koninklijk oppergezag te onttrekken en bij de parlementaire meerderheid over te brengen.” De toekomst zal echter nog moeten leeren, of tot eene zoodanige inkorting van dit koninklijk praerogatief de Kroon zelf zal willen en mogen medewerken zonder voorafgaande grondwetsherziening.

Ook bij ons is, zooals BLACKSTONE ²⁾ het noemt de Koning „likewise the fountain of honour,” in

¹⁾ De praktijk der Grondwet, Bijdragen 22^e deel, pag. 120.

²⁾ Commentaries on the laws of England, vol. I, pag. 279.

zooverre hij adeldom en ridderorden verleent (art. 63 en 64 G.W.).

Onze vroegere graven verleenden reeds adel; de republiek der Vereenigde Nederlanden evenals alle republieken echter niet, daar dit een uitsluitend vorstelijk praerogatief is. Zij schafte hem echter niet af; zelfs behield de adel een invloedrijke rol in het staatsbestuur ¹⁾. Ook Koning LODEWIJK maakte graven ²⁾, bij de wet van 22 April 1809 stelde hij een primogenituur-adel in, doch op verlangen van zijnen broeder moest hij dezen wederom afschaffen door de wet van 13 Februarij 1810.

De Grondwet van 1815 art. 63 en die van 1840 art. 62 bepaalden, dat allen door den Koning in den adelstand verheven, deelden in de voorrechten

¹⁾ In Gelderland en Overijssel bezitten de Edelen voornamelijk de uitgestrekste voorrechten en daar kunnen zij aangemerkt worden, als bij uitsluiting de volksvertegenwoordigers ten platten lande. — Grondwettige herstelling van Neêrlands Staatswezen A^o 1785, deel I, pag. 149 en pag. 175; In Gelderland, Holland en Zeeland verschenen de Edelen of andere vermogende bezitters van heerlijkheden op dezelve (de landsvergaderingen) uit naam der ingezetenen ten platten land.

Ook vraagt PIETER PAULUS in 1772: „Leert de Historie van dezen tijd niet, dat de aristocratie zo lastig, somtyds lastiger is dan de monarchie?”

²⁾ Bv. de Graven van Zevenaar, van de Doggersbank e. a. m.

daaraan verbonden; voornamelijk om in de ridder-schap beschreven te worden; doch onze herziene Grondwet heeft alle voorrechten daaraan verbonden afgeschaft¹⁾. Engeland en Frankrijk onder het koningschap hebben door de instelling van het huis der Lords en der chambre des Pairs, het nut der aristokratie begrepen.

Het koninklijk besluit van den 26ⁿ Januarij 1822 gelast allen openbare beambten om in hunne akten, aan de personen daarin voorkomende, toe te schrijven de adellijke titels of qualificatiën, waarmede zij door den Koning zijn erkend of begiftigd, en verbiedt adellijke titels of qualificatiën toe te kennen, die niet erkend of begiftigd zijn. De wettigheid van dit koninklijk besluit is betwist door Mr. W. R. BOER, doch door Mr. A. A. DE PINTO, op grond, dat de Koning hier een bevel uitvaardigde, als hoofd

¹⁾ In de bijdragen tot de Geschiedenis van het Staatsbestuur in ons Vaderland door D. J. TEN ZELDAM GANSWIJK, Eerste deel pag. 490, Een woord over de Aristocratie in ons vaderland (1843) leest men o. a. „De aristocratie kan eene krachtige bescherming aan het volk aanbieden tegen willekeurige uitbreiding van het centraal gezag. Het hoofd van een aanzienlijk geslacht heeft, uit den aard der zaak, door zijnen stand in de maatschappij, door zijn vermogen, door zijne familieverbintenissen, meerderen invloed dan de burgerman, die zijnen invloed

der uitvoerende macht, met geene wet in strijd, weêrlegd ¹⁾).

Zoowel adeldom als ridderorden worden verleend om diensten, aan den Koning of den lande bewezen, te beloonen ²⁾; maar die onderscheidingen zullen dan alleen op prijs gesteld worden, wanneer zij slechts geschonken worden aan hen, die wezenlijke, algemeen erkende diensten bewezen hebben. Ridderorden, aan vreemde diplomaten of hofbeambten gegeven, zijn in den regel eerder bewijzen van hoffelijkheid tegenover den Souverein, dien zij vertegenwoordigen

alleen moet putten uit de kracht der waarheid, welke hij verdedigt. Al behoorde het misschien ook anders te zijn in eenen volmaaktten staat, dien men vergeefs zal trachten daar te stellen, zoolang de maatschappijen blijven bestaan uit wezens, die aan den invloed van eer en van geld onderworpen zijn, zal de invloed van den aanzienlijke altijd meerder zijn, dan van den geringere, en bij locale aangelegenheden zullen de provinciale en plaatselijke belangen krachtadiger beschermd worden, wanneer de aristocratie in de staatsvergaderingen deel neemt, dan indien die vergaderingen alleen bestaan uit personen uit de burgerklassen.

¹⁾ Verg. THORBECKE, de Hervorming van ons Kiesstelsel (1842), over den oud-nederlandschen adel, bl. 4—6, 8, 16.

²⁾ De woorden „voor bewezen diensten” door de commissie van 1815 in het artikel gevoegd, pour ne pas prostituer la noblesse à prix d'argent, werden op verzoek des Konings geschrapt.

of aan welken zij verbonden zijn, dan wel eene erkenning van uitnemende diensten door die personen den lande bewezen.

Ridderorden worden niet dan bij eene wet ingesteld, slechts op voorstel des Konings en niet der Staten Generaal. Er is eene ridderorde voor burgerlijke verdiensten, de Nederlandsche Leeuw, ingesteld bij de wet van 29 September 1815 en eene voor krijgs-verdiensten de Militaire Willemsorde ingesteld bij de wet van 30 April 1815, (Staatsblad N°. 33) ¹⁾.

Als Groothertog van Luxemburg verleent de Koning het lidmaatschap der orde van de Eikenkroon. Voor hetgeen hij als Groothertog verricht zijn Nederlandsche ministers niet verantwoordelijk, en daar deze nu eene vreemde orde is, moet tot het aanvaarden derzelve, ingevolge art. 56 G.W. de toestemming des Konings gevraagd worden. Het gebruik

¹⁾ In de Belgische Chambre des représentants, zitting van 2 Julij 1832, werd de instelling eener Ridderorde voor burgerlijke verdiensten bestreden als zijnde dit in strijd met art. 76 der Constitutie, doch ten slotte met 2 stemmen meerderheid (37 tegen 35) toegestaan. Den 11 Julij 1832 werd de wet afgekondigd, houdende instelling der burgerlijke en militaire Leopoldsorde.

heeft echter ingevoerd, dat zulks zonder bijzonder verlof kan geschieden. Hetzelfde geldt van den Gouden Leeuw van Nassau, die geen Nederlandsche, maar een zoogenaamde huisorde is.

c. *De praerogatieven der Kroon ten opzichte van het beheer der Koloniale Zaken.*

De Staatsregeling van 1798 stelde eenen Raad in voor de Aziatische en eenen voor de Amerikaanse bezittingen, welke met het Uitvoerend Bewind samen de Koloniale Zaken bestuurden.

De Grondwetten van 1815 en 1840 gaven den Koning bij uitsluiting het opperbestuur over de volkplantingen en bezittingen van het rijk in andere werelddeelen, waarmede vooral verstaan moet worden, dat het opperbestuur niet weder aan partikulieren mocht geëtrooieerd worden, zooals vroeger aan de O. I. en W. I. Compagnie ¹⁾.

¹⁾ Vergel. HOGENDORP, Bijdragen tot de huishouding van Staat VII 361. —, en in de Taal der Grondwet en eenige aantekeningen van Mr. C. J. VAN ASSEN, (Leiden 1844), de hoogst belangrijke aantekening op art. 59.

De artikels 59 en 60 der tegenwoordige Grondwet omschrijven 's Konings macht ten opzichte der Koloniën. Uit den aard der zaak is hier 's Konings praerogatief het uitgebreidst, het omvat zoowel de uitvoerende als de wetgevende macht der Koloniën, maar deze laatste, slechts in zooverre, als hij alles vermag te regelen wat nog niet bij de wet is vastgesteld.

Door koninklijke besluiten of door koloniale ordonnantiën, voor Oost-Indie door den Gouverneur-Generaal in gemeen overleg met den Raad van Indie te nemen, worden de koninklijke rechten uitgeoefend.

Bij de wet wordt het regeeringsbeleid der Koloniën geregeld, hetwelk, daar tengevolge van art. 118 G.W., onze Grondwet, wanneer zij zulks niet uitdrukkelijk zegt, niet verbindend is voor de Koloniën, als Oppergezag in die streken fungeert. De wet van 2 Sept. 1854 (Stsbld. N°. 129) regelt het regeeringsbeleid voor onze Oost-Indische bezittingen, de wet van 31 Mei 1865 (Stsbld. N°. 55) voor Suriname en de wet van denzelfden datum (Stsbld. N°. 56) voor Curaçao.

Uit deze wetten zal men zien dat de regeering dier gewesten niet door den Koning zelven wordt uit-

geoeffend, maar door hem gedelegeerd wordt op zijne plaatsvervangers, die verantwoording verschuldigd zijn aan den verantwoordelijken Minister van Koloniën.

In onze Oost-Indische bezittingen wordt het koninklijk gezag waargenomen door een Gouverneur-Generaal, in Suriname en Curaçao door Gouverneurs, op St. Martin, Eustatius, Saba, Bonaire en Aruba door Gezaghebbers.

Het muntstelsel voor onze overzeesche bezittingen wordt door de wet geregeld ¹⁾. Evenzoo de wijze van beheer en verantwoording der Koloniale geldmiddelen; dit deed de vraag ontstaan of de begroo-ting en rekening voor Indië door de wetgevende macht moesten geregeld worden; het is thans door de wet van 24 April 1864 (Stsbld. N°. 35) in bevestigenden zin beslist.

Alle andere onderwerpen, niet in de Grondwet genoemd, worden bij de wet geregeld, zoodra daaraan behoefte blijkt. Het is dus der regeering overgelaten te beoordeelen wanneer deze behoefte bestaat;

¹⁾ Voor Oost-Indië. De wet van 14 Dec. 1853 (Stbl. n°. 126); voor West-Indië de wet van 1 Mei 1854 (Stbl. n°. 76); de wet van 20 April 1855 (Stbl. n°. 13) en van 24 Dec. 1857 (Stbl. n°. 173).

evenwel kunnen de Staten-Generaal den wensch te kennen geven, dat zulks moge geschieden. De wet van 5 Julij 1864, (Staatsblad N°. 83) regelende eene tegemoetkoming aan eigenaren van slaven op St. Martin, heeft haar ontstaan te danken aan het initiatief der Tweede Kamer.

Het recht van gratie, het recht van oorlogsverklaring aan en van vrede te sluiten met inlandsche hoofden, behooren hier onder het opperbestuur des Konings begrepen te worden. Ook de uitoefening dezer Koninklijke praerogatieven kan door den Koning aan zijne plaatsbekleeders afgestaan worden, zooals b.v. is geschied in art. 55 van het Ind. Reg. Regl., hetwelk den Gouverneur-Generaal recht geeft gratie te verleen en van straffen door rechters in Nederlandsch Indië uitgesproken, indien de veroordeelde zich nog in Indië bevindt.

De gratie wordt, alhoewel zulks er niet bijgevoegd wordt, toch zooals wel in de Regeerings reglementen voor Suriname en Curaçao art. 39, alinea 1, uit den naam des Konings verleend; derhalve mist de Koning zelve dit recht, tenzij hij stilzwijgend door het schenken van gratie het gedelegeerde recht van gratie te verleen en terug neemt, of bij het delegeren zich het recht uitdrukkelijk heeft

voorbehouden. In het vroegere reglement voor de kust van Guinea was de bepaling opgenomen, dat de Koning zelve ook nog gratie kon verleen.

Artikel 44 van het Ind. Reg. Regl. bepaalt, dat de Gouverneur Generaal na ingewonnen advies van den Raad van Indië en met inachtneming der bevelen des Konings oorlog kan verklaren aan Indische Vorsten en Volken.

Daar artikel 64 onzer Grondwet niet op de Koloniën van toepassing is, staat het den Koning vrij voor deze eene afzonderlijke ridderorde in te stellen, evenals onlangs in Engeland geschied is.

Het beginsel van VAN HOGENDORP en VAN ALPHEN: „Geene te groote bemoeijng van de wetgeving in het moederland met de koloniën, maar ook geene uitsluiting, waar de behoefte aan wetgeving blijkt te bestaan”, is in onze grondwet gehuldigd ¹⁾.

Den 27 September 1866 werd in de 2de Kamer eene motie van orde aangenomen, waarbij de uitreding van Mr. P. MIJER uit het ministerie af-

¹⁾ Vergel. Handleiding tot de kennis van het Nederlandsche Staatsregt en Staatsbestuur, door Mr. J. DE BOSCH KEMPER, pag. 232.

gekeurd werd, vooral op grond van onbehoorlijke overeenkomsten met hem over de betrekking van Gouverneur-Generaal van Neêrlandsch Indië gesloten te hebben.

De Heer HEEMSKERK keurt dit af, als zijnde eene inmenging der Kamer in het opperbestuur des Konings buiten Europa ¹⁾).

De Kamer zonder hieraan iets te kunnen veranderen en zonder zelfs het koninklijk praerogatief te benadeelen, bezat toch naar het schijnt, wel het recht door deze motie haar gevoelen uit te drukken ²⁾).

¹⁾ Zie de Bijdragen 22^e deel: De praktijk der Grondwet, pag. 124.

²⁾ Verg. DE BOSCH-KEMPER, *De ontbinding der Tweede Kamer. Een woord ter overweging aan allen die naar waarheid willen oordeelen*. Amsterdam, 1866.

§ VI.

Besluit.

Hetgeen het eerst opvalt, wanneer men de praerogatieven der kroon naar onze Grondwet nagaat, is voorzeker, dat alle deze praerogatieven geene uitsluitende rechten des Konings zijn, maar dat zij alle door hem gedeeld worden met zijne verantwoordelijke ministers, welke verantwoordelijkheid ingevoerd is, om een waarborg te geven tegen mogelijk misbruik ¹⁾.

1) Le roi ne peut agir sans le contreseign d'un ministre responsable; mais chaque fois que le ministre réclame le concours de la royauté, il doit exposer ses motifs et faire appel aux lumières du Chef de l'État et si cet appel n'est pas entendu, le ministre conserve son indépendance et sa dignité par l'abandon de son portefeuille. De cette manière le pouvoir passager et souvent passionné des ministres trouve son contrepoids dans le pouvoir permanent, modérateur et désintéressé de la couronne.

THONISSEN, La Belgique sous le règne de LEOPOLD I, III)
pag. 150.

Het bekende gezegde van THIERS: „le roi règne, mais il ne gouverne pas” ¹⁾, voor ons land waar te maken is niet de bedoeling der Grondwet, daar hoofdzakelijk de regeering des lands bij den Koning berust; doch zal het voornamelijk afhangen van de meerdere of mindere geneigdheid des Konings zich met 's lands zaken te bemoeien.

Bestaan er redenen, die een Koning konden bewegen, de regeering aan zijne ministers over te laten, zoo zullen feitelijk deze laatsten wel de regeerders zijn, maar toch in naam blijft steeds de regeermacht bij den Koning. Daarom zeide THORBECKE zeer ten onrechte: „dat hij zijne studiën verliet om te regeeren” ²⁾.

¹⁾ Het is gemakkelijk op de vraag: „Wat mag de constitutioneele vorst zonder ministerieel contraseign besluiten en uit eigenen hoofde doen? met den theorist te antwoorden niets”! Het is even gemakkelijk de bekende Fransche spreuk te bezigen volgens welke de Koning regeert, niet bestuurt. Maar wanneer er tegenover het beroep op grondwettige verantwoordelijkheid een beroep gedaan wordt op dat regeerrecht, en het geweten zich doet hooren van den Koninklijken individu, die geen automaat maar een menschelijk wezen is, dan ontstaan er eischen en tegen-eischen en moeten er redenen zijn om te overtuigen en gronden om te buigen.

BOSSCHA, Kroon en ministers, pag. 66 o. a.

²⁾ Parlementaire redevoeringen, Narede XIX.

„The King can do no wrong”, geldt in onze staatsregeling ten volle, en nogtans zal het nooit onverschillig zijn, wie Koning is ¹⁾. In zijne Geschiedenis des vaderlands ²⁾ merkt DE BOSCH KEMPER zeer juist aan: „Het constitutioneel beginsel, dat de persoon des Konings in het leven boven berisping verheven is, kan in de werkelijkheid niet te weeg brengen, dat een vrij volk zijn oordeel over de handelingen en gedragingen van vorsten verzwijgt. Het publiek neemt zelfs het liefst kwade geruchten omtrent vorstelijke personen als waarheid aan, waar zij maar eenigszins bevestigd schijnen te worden.”

De constitutioneele monarchie verhindert den Koning zijne rechten ten nadeele des lands te doen

¹⁾ Geheel beaam ik hetgeen BLUNTSCHLI zegt, alg. Staatsrecht, pag. 429: So ist daher auch ein absurder Satz, dasz es in der constitutionellen Monarchie gleichgültig sei, wer König sei, ob eine ausgezeichnete Persönlichkeit oder eine unbedeutende ob ein verständiger oder ein beschränkter Kopf, ein edler Charakter oder ein Bösewicht. Die constitutionell-monarchische Staatsform hat die Tendenz dafür zu sorgen, dasz der König zwar so wenig Uebels als möglich thue, aber dasz er auch so viel Gutes könne als möglich. Nur in diesem Sinne beschränkt sie ihn. Aber sie will ihn nicht zur Puppe machen in der Hand der Minister!

²⁾ 4de deel, pag. 48.

gelden, doch zij wil tevens dat hij ze ten voordeele des lands gebruike en ter bevordering van het geluk der ingezetenen. Daarom hoe beter een vorst is, des te meer zal zijne regeering 's lands welzijn bevorderen, en zal het gebruik hetwelk hij van zijne rechten maakt het noodzakelijke daarvan meer doen uitkomen ¹⁾.

Tengevolge eener parlementaire regeeringswijze zal een Koning steeds tot Ministers moeten nemen de oogenblikkelijke vertegenwoordigers der Kamermeerderheid, om zoodoende een gewenscht gemeen overleg tusschen de Kroon en de Vertegenwoordiging te helpen bevorderen.

Dit belet echter niet, dat geen maatregel door de ministers zonder voorkennis van het Hoofd van den Staat mag genomen worden ²⁾. Zooals ik reeds

¹⁾ Car plus un grand et bon Prince aura soin de sa gloire, plus il pensera à rendre ses sujets heureux, quand même il seroit le plus absolu de tous les monarques. LEIBNITZ, THEODICÉE. Essais sur la bonté de Dieu, la bonté de l'homme et l'origine du mal. I. 141.

²⁾ De Constitutionele koning in Engeland laat zich toch soms meer gelden, dan men op het vasteland wel altijd vermeent.

„La reine demande: 1°. Que dans les décisions à prendre Lord Palmerston établisse nettement ses propositions, afin qu'on

trachtte aan te toonen, is dit gebruik in Engeland tot vasten regel geworden.

Of dit nu voor ons land ook de meest wensche-lijke regeeringswijze is, waag ik niet te beoor-deelen. Doch indien deze naar onze Grondwet de constitutionele regeeringswijze genaamd wordt, zoo is dit eene dwaling; daar onze constitutie den Koning geheel vrijlaat in de keuze dergenen, die

sache bien à quoi la couronne est appelée à donner sa sanction.

2°. Que lorsque la couronne aura donné son approbation à une mesure, cette mesure ne soit pas arbitrairement modifiée et altérée par le ministre, dans l'exécution. Une pareille manière d'agir est considérée par la reine comme un manque de sincérité à l'égard de la couronne et justifierait l'exercice du droit de destitution qui lui appartient.

3°. La reine entend être informée de ce qui se passe entre le ministre et les représentants des puissances étrangères, avant qu'il sorte de ces conférences des décisions importantes.

4°. Elle entend aussi recevoir les dépêches en temps utile, et celles qui devront être adressées du dehors, lui seront sou-mises assez tôt, pour qu'elle puisse en examiner le contenu avant d'y donner son approbation."

(Zie Franqueville, p. 101. Les institutions politiques de l'Angleterre.

De ware Constitutioneele koning mag geen opposant zijn tegen zijne ministers, als koning George III van Engeland, maar ook geen roi fainéant, die zijne ministers geheel alleen laat regeeren en in zijne gesprekken geen de minste belangstelling in het welzijn van den Staat openbaart. (Zie DE BOSCH KEMPER, Handl. tot de kennis v. h. Nederl. Staatsbestuur, p. 306).

hem tot verantwoordelijke raadslieden zullen zijn, en zelfs zegt, dat hij ze benoemen zal naar welgevallen, zonder regelen te bepalen, in hoeverre hij in zijne keuze gebonden is. Het is dan evenwel te wenschen, dat die keuze op mannen valle, die met eerlijke Nederlandsche rondborstigheid, zich als echte vrienden van Vaderland en Koning beide, gedragen, en die — hetgeen WILLEM I in 1814 van zijne Staatsraden eischte — zich „door geene bedenking hoe ook genaamd”, ooit laten terughouden, om den Koning voor te dragen, wat zij voor waarheid houden ¹⁾).

Wat zoude men zeggen, indien eene Kamermeerderheid zoodanige radicale besluiten of maatregelen wenschte te nemen, waardoor bestaande, noodzakelijke, grondwettige instellingen gevaar liepen, en deze nu tengevolge van parlementair overwicht tot stand kwamen; voorzeker zulks zoude men niet constitutioneel kunnen noemen, daar juist door deze maatregelen, hetzij direct, hetzij indirect bewerkt zoude worden, dat de constitutie zelve begon te

¹⁾ Toespraak van den Souvereinen Vorst bij de instellatie van den Staatsraad, 12 April 1813. ELOUT VAN SOETERWOUDE, *Bijdragen betrekk. koloniale en andere aangelegenheden*. 's Gravenhage, 1874, bl. 108.

wankelen. Welwillend gemeen overleg en overeenstemming tusschen den Vorst en de volksvertegenwoordiging zijn in iederen constitutioneelen staat noodig, en billijkheid eischt, dat niet alleen de Koning maar ook de Staten Generaal in gelijke mate dit gemeen overleg helpen bevorderen.

Moet de eene staatsmacht zich steeds naar de andere voegen, dan bestaat er, in der daad slechts ééne. *Un pouvoir obligé de prêter un appui à la loi qu'il désapprouve, est bientôt sans force et sans considération, —* zegt BENJAMIN CONSTANT.

Is het de volksvertegenwoordiging, door verval-sching van verkiezingen als anderszins, die zich steeds naar den wil des vorsten voegt, welk schouwspel gedurende de regeering van NAPOLEON III vertoond werd, men vervalt in het absolute regeeringsstelsel; is het daarentegen het hoofd van den Staat, de Koning, die verplicht is zich steeds te regelen naar de wenschen zijner volksvertegenwoordiging, dan ontbreekt de noodzakelijkheid van het koningschap, en wordt de Koning de bloote zaakwaarnemer, de mandataris van den volks-wil; een Koning naar het ideaal van ROUSSEAU, zooals men in de eerste tijden der Fransche

republiek aanschouwd heeft: la nation veut, le roi fait ¹⁾).

Men eerbiedige derhalve het koningschap en zijne praerogatieven; men schaffe het eerder ganschelijk af, dan eene onnoodige schijnbetrekking te doen geboren worden.

Engeland, waar de Koning slechts den wil des Parlements uitvoert, en de ministers de Parlementsmeerderheid vertegenwoordigen, wordt veelal als voorbeeld aangehaald, om de daar gebruikelijke regeeringswijze aan te bevelen. De Britsche constitutie moge vele punten van overeenkomst hebben met die op het vasteland; zij verkeert echter in een geheel exceptioneelen toestand.

In Engeland staat tegenover de Kroon niet het volk alleen, eene machtige aristokratie kan daar en Kroon en volksopinie in bedwang houden. Zij houdt het evenwicht staande tusschen Koning en natie, zorgende dat geen van beiden hunne macht overschrijden. Daarom hebben Englands wetten en gebruiken, regelende de macht des Konings en die

¹⁾ Vergel. BLUNTSCHLI, Allgemeines Staatsrecht, pag. 427; THIERS, histoire de la révolution I, pag. 97; ROUSSEAU, Contr. Social III.

des volks, proef kunnen houden, en weerstand kunnen bieden aan de omwentelingen en bewegingen, welke in Europa het kenmerk dezer eeuw geweest zijn. Op het Europeesche vasteland echter komt meer het democratische dan het aristokratische element in aanmerking.

En toch hebben de meeste constitutiën de Engelsche tot model gekozen, alhoewel zij eenen der hoofdfactoren dezer misten.

Door het recht, dat de Koning bezit om tot den adelstand te verheffen, (art. 63 G.W.) zal men niet eene aristocratie verkrijgen, zooals zij in Engeland bestaat, en van welke de Graaf G. K. VAN HOGENDORP wenschte, dat zij ook bij ons afzonderlijk zoude geroepen worden, om deel uit te maken van de wetgevende macht. Toen in het Belgische Congres van 1830 dit recht des Konings ter sprake kwam, meende men het te moeten in stand houden, daar anders de oud-adelijken zich lichtelijk tot eene afzonderlijke caste zouden vormen. Al geschiedde zulks, hierdoor zoude voorzeker geen nadeel aan wien ook berokkend worden.

Ridderorden, persoonlijke bewijzen van verdiensten, bezitten meer waarde, daar zij slechts voor het leven geschonken worden en dus niet erfelijk

zijn, dan de hedendaags verleende adeldom, die meestal aan geen bijzondere historische herinneringen verbonden is, en zonder voorrechten, erfelijk, die alzoo sterk vermenigvuldigt en die bovendien nog de waarde van den oud-Nederlandschen adel vermindert.

Het verleenen van adeldom is geen noodzakelijk Koninklijk praerogatief, dewijl door de instelling van ridderorden even goed, zoo niet beter aan de bedoeling, om den Koning of den lande bewezen diensten te erkennen, beantwoord wordt. Eene aristocratie, mits zij haren grondslag vinde, niet uitsluitend in afkomst, rijkdom en vermogen maar ook en wel voornamelijk in opvoeding, verstand en braafheid, is gewis als bestanddeel eener constitutioneelen staatsinrichting nuttig zoo niet noodzakelijk te achten ¹⁾, maar daarbij meen ik, dat de adel, wil hij aan deze zijne roeping voldoen, voorzeker niet vermeerderd moet worden, daar hierdoor een tot nu toe bestaand onderscheid tusschen adellijken en niet adellijken (hoe gering dit ook wezen moge) geheel ophoudt.

¹⁾ Vergel. Bijdragen tot de Geschiedenis van het Staatsbestuur in ons Vaderland, enz., door D. J. TEN ZELDAM GANSWIJK, pag. 491.

Ook het muntrecht des Konings, zooals de eerste alinea van art. 62 der Grondwet bedoelt is onnoodig, daar de tweede alinea hem het recht toekent zijne beeltenis op de muntspeciën te doen zetten, en feitelijk het muntrecht, het recht munt te slaan, geen deel uitmaakt der koninklijke praerogatieven.

Het recht van oorlog en vrede, van gratie en van veto, zijn echter zeer noodwendige koninklijke praerogatieven; want worden deze den Koning ontnomen, er blijft niet over dan het erfelijke hoofd eener republiek versierd met eene Kroon¹⁾. Het onderscheid tusschen de macht van den president eener republiek en een constitutioneel monarch bestaat ook voornamelijk hierin, dat gene meestal het recht van oorlog en vrede, van gratie of van veto mist²⁾.

¹⁾ In de zitting van 2 Julij 1832 der Belgische Chambre des représentants, zeide M. DESMANET DE BIESME o. a.: Le congrès a voulu établir une espèce de république, seulement, pour éviter les troubles qui surgissent parfois aux élections des présidents, on a mis à sa tête un président héréditaire avec le titre de roi." Volgens de dagbladen noemde de Generaal GRANT ook ons land eene republiek met een Koning aan het hoofd!

²⁾ De President der Vereenigde Staten van Noord-Amerika bezit het zoogenaamd opschortend veto, waardoor hij niet gebonden is een voorstel te bekrachtigen, tenzij de wetgevende macht ten tweeden male dit zelfde wetsontwerp met ten minste $\frac{2}{3}$ der stemmen goedkeurt.

Wanneer men zegt, dat de volken niet meer ten behoeve der Koningen bestaan, zoo eischt dit voorzeker geen betoog; doch dat ten onzent het koningschap eene instelling slechts ten nutte des volks is, is evenmin juist. De constitutioneele vorst in Nederland staat niet boven, niet onder maar in de constitutie. Het koningschap is een integreerend deel in ons constitutioneel stelsel, de groote waarborg voor het behoud der vrijheid en der wetten; koningschap en volk vormen een geheel, beide malkander even onmisbaar. Verwijst men naar de tijden onzer vroegere republiek, als bewijs dat toen ook reeds de grootste vrijheid heerschte én in politieke én in gewetenszaken, men vergete niet, dat somwijlen zoowel stadhouder als plaatselijke of gewestelijke besturen alles behalve vrijheidsgezind regeerden ¹⁾).

De tijden hebben machtige veranderingen in denk-

¹⁾ Memorie van den Heere v. d. MARSCH, pag. 381, bijlage n°. 37: Précis de l'état de la Province de Gueldre, de l'altération de sa constitution et d'un projet de réforme remis à Mr. DE RAYNEVAL en Déc. 1786, o. a.: GUILLAUME III gouverna la Gueldre en despote jusqu'au dernier moment de sa vie. — Le Pouvoir que GUILLAUME IV scut s'approprier en 1747 surpassa encore l'autorité que GUILLAUME III avait possédée.

en handelwijzen der menschen gebracht. De Fransche omwenteling van 1789, die veel heeft bijgedragen tot de invoering der meeste constitutiën, heeft tevens de spreuk doen geboren worden: Liberté, Egalité, Fraternité, die nu tot leus strekt aan socialistische en communistische partijen, welke door vergaderingen, opstanden en allerlei gruweldaden niet alleen van haar aanzijn doen blijken, maar ook de geheele maatschappij bedreigen; en tegelijk met de maatschappelijke- en staatsinstellingen wordt het leven van vorsten met moord bedreigd.

De grootste vijand dier warhoofden is het koningschap, omdat zoolang dit bestaat, het door hen beoogde, even onbereikbaar als valsch ideaal van vrijheid, gelijkheid en broederschap, niet verkregen kan worden.

Ook daarom moet het koningschap gesteund worden, en de rechten die den Vorst in billijkheid toekomen niet alleen geëerbiedigd maar tevens verdedigd worden, opdat het koningschap eene macht blijve, die door het gebruik harer rechten in staat zij de belangen des lands in alle opzichten te bevorderen ¹⁾.

¹⁾ Ministerieel programma in België (Kabinet van 5 Aug. 1834: défendre les prérogatives du pouvoir sans manquer aux exigences des libertés conquises en Septembre". Zie THONISSEN, La Belgique sous le règne de LÉOPOLD Ier tome II, page 204.

De Grondwet waakt er voor, dat de praerogatieven der Kroon niet uitgebreid worden tot die van een **LODEWIJK XIII**, die zeggen kon: „l'Etat c'est moi!” en wederom is het de plicht der Staatsburgers eener constitutioneele monarchie, het koningschap zoodanig te behouden, dat het aan zijne roeping kunne beantwoorden.

Indien dit nu geldt voor constitutioneele monarchiën in het algemeen, Nederland heeft bovendien, zooals de schrandere **BENJAMIN CONSTANT** het noemt: „un pouvoir royal qui est soutenu par des souvenirs, par des traditions religieuses” ¹⁾.

En deze Koninklijke macht is opgedragen aan een Vorst uit het huis van Oranje, welks voorzaten de macht hun toevertrouwd niet ten eigen behoefte plagten te gebruiken, maar ten voordeele van hun land.

Zoolang dit nu het streven en de bedoeling onzer Koningen blijft, want tegenover Kroonrechten staan natuurlijk even heilige Kroonplichten, kan er geen wijzere staatkunde zijn, dan hun praerogatieven te handhaven, met welke zij Nederlands belangen zullen voorstaan.

¹⁾ Réflexions, pag. 2.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Dat de kooper het reeds betaalde van den koop-prijs verbeurt, wanneer de verkooper van de lex commissoria gebruik maakt, is niet als regel aan te nemen.

II.

De lezing van het Florentijnsche Digesten-hand-schrift, L. 24 D. Mandati (17, 1.): seu ob inanes rei actiones, verdient de voorkeur boven die der Vulgata: *immanes* rei actiones.

III.

L. 61. D. de Rei vindic. (6. 1.) is niet in strijd met de in het Justiniaansche recht over de specificatio aangenomen bepalingen, noch met L. 26 D. de Acq. rer. dom. (41. 1.).

IV.

De verkooper van een erf, die vernietiging, wegens wanbetaling van den koopprijs vraagt, kan de vruchten door den kooper genoten of de renten van den koopprijs eischen.

V.

Ook eene onlichamelijke zaak kan nog het voorwerp zijn van sequestratie.

VI.

De erfgenamen kunnen het vonnis van echtscheiding doen inschrijven.

VII.

Bij de scheiding van eenen boedel in welken de langst levende der ouders, die verzuimt heeft boedelbeschrijving te maken, volgens art. 182 B. W. als erfgenaam optreedt, is art. 1117 B. W. van toepassing.

VIII.

De opstaller — althans die door koop en levering of door verjaring het gevestigde recht van opstal heeft verkregen — kan wegens wanbetaling van den cijns niet worden vervallen verklaard.

IX.

De winsten en verliezen worden, wanneer bij een beding alle te behalen voordeelen aan een vennoot zijn toegezegd, pro rata gedeeld.

X.

De schuldeischers van den failliet mogen, wanneer de curators weigeren de actio Pauliana in te stellen, in hun eigen naam met deze opkomen.

XI.

De borgtocht voor hetgeen de naamlooze vennootschap met inbegrip van renten verschuldigd zal zijn, strekt zich uit ook tot de na het faillissement der vennootschap verschenen renten.

XII.

De trekker heeft tegen den betrokkene geene wissel-actie.

XIII.

Het recht tot oproeping in vrijwaring behoort ook aan de eischende partij.

XIV.

Zeer juist is bij de Grondwet het recht tot oorlogsverklaring aan den Koning opgedragen.

XV.

Naar onze Grondwet is het geen vereischte dat ministers gekozen worden uit de parlementaire meerderheid.

XVI.

Ten onrechte stelde de Pruisische regeering in 1866 de verklaring van neutraliteit¹, als een casus belli.

XVII.

Hij die wild ontvreemdt uit een strik, gelegd, zonder toestemming van dengene, die het jachtrecht heeft, is strafbaar wegens gewone diefstal.

XVIII.

Bij art. 317 C. Pén. is te behartigen het gezegde van Farinacius: Si ignorabat eam mulierem gravidam esse, etiam abortu secuto, non tenetur de eo.

XIX.

De voorafgaande burgerlijke huwelijksvoltrekking is niet toereikende om de toepassing van art. 199 C. P. uit te sluiten, wanneer aan hem, die het huwelijk kerkelijk heeft ingezegend, geen behoorlijk extract der huwelijksakte is overhandigd.

XX.

Art. 345 al. 2 C. P. is van toepassing op den vader of de moeder die van de voogdij ontzet zijnde, geweigerd hebben het kind aan den voogd af te geven.

XXI.

De Procureur-Generaal mag niet binnen den tijd voor de memorie van suggestie vergund, wanneer deze nog niet is ingediend, zijn verslag en requisitoir aan de raadkamer doen.

XXII.

De handelsbelangen van ons land verlangen niet de opheffing van den suiker-accijns.

11

22

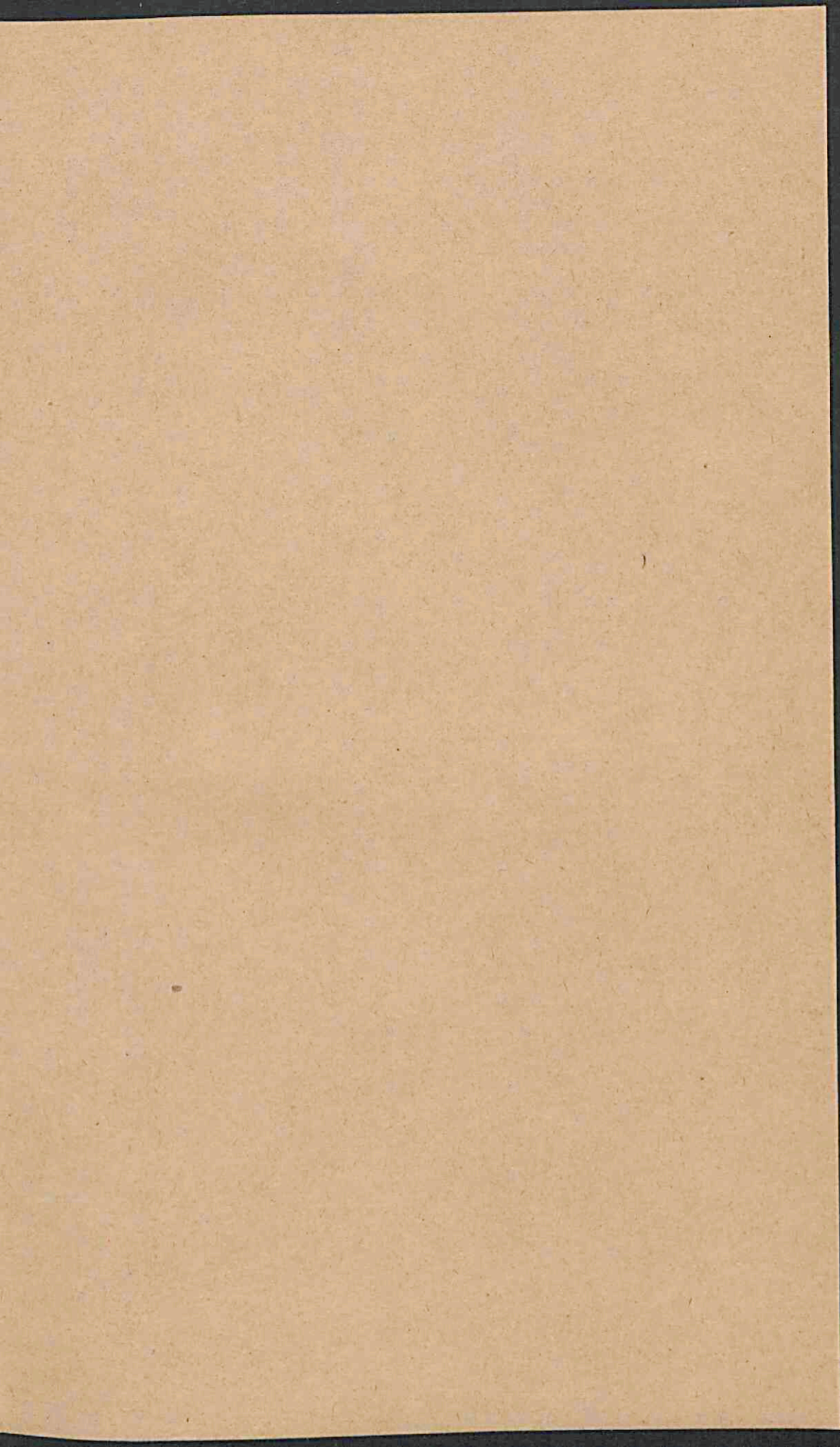
THE HISTORY OF THE
CITY OF NEW-YORK
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY J. C. HEATON

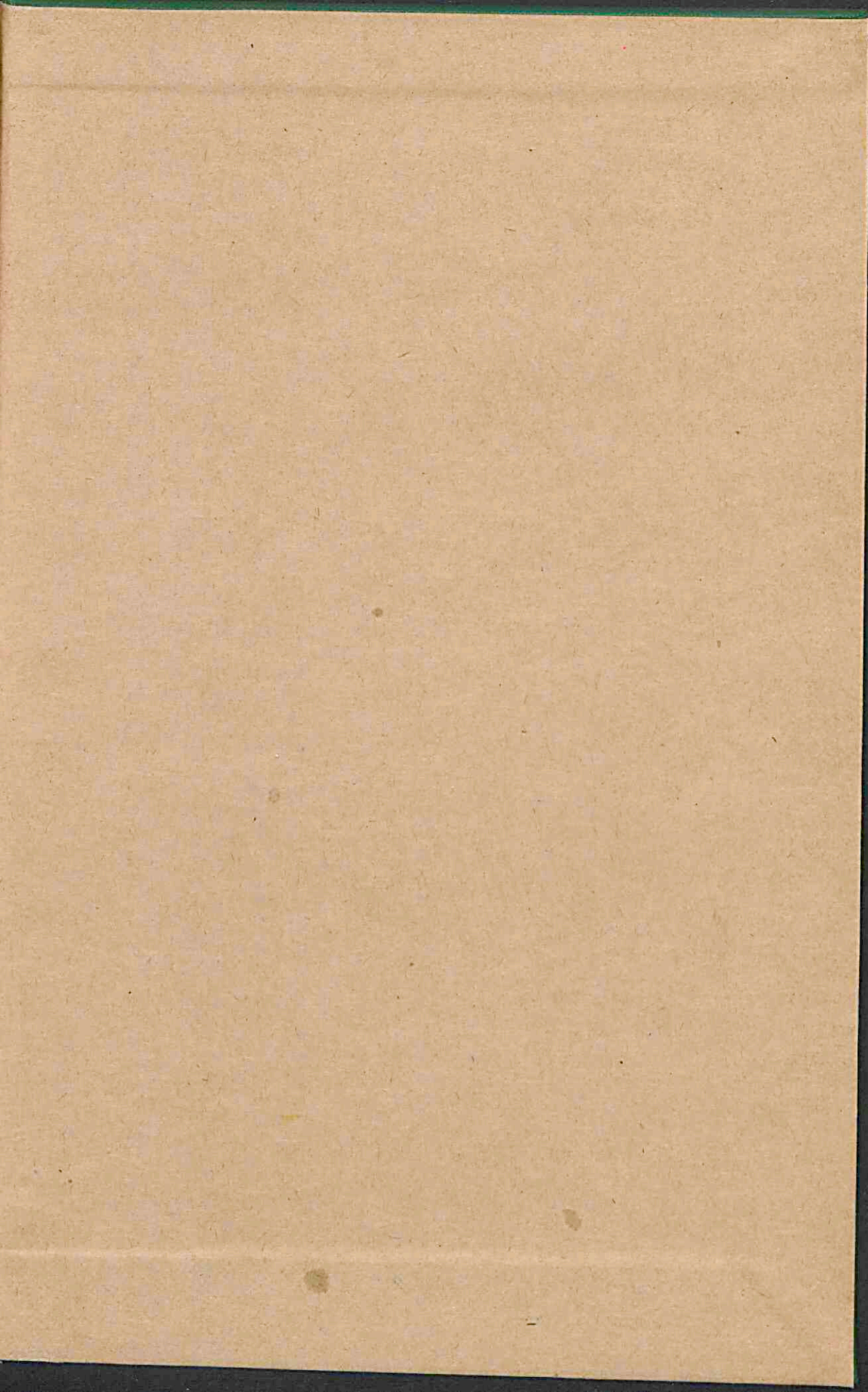
23

THE HISTORY OF THE
CITY OF NEW-YORK
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY J. C. HEATON

24

THE HISTORY OF THE
CITY OF NEW-YORK
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY J. C. HEATON

U t

7